

645/
1965/2

სამკვირვლო ქალი

კვირული
№ 8 1965 წ.

შოთა რუსთაველი

მხატვარი ს. კოვალაძე

საქართველოს საბჭოთაო საზოგადოებრივი საინფორმაციო სისტემა

9753

1966 წელს, როგორც ცნობილია, ქართველი ხალხი მიუღო მსოფლიოს ხალხებთან ერთად, ზემოთ აღნიშნავს გენიალური პოეტისა და მოაზროვნის შოთა რუსთაველის დაბადების 800 წლისთავს.

რუსთაველის შოამომავლობა, აღვილი სიამაყისა და მადლიერების გრძობით, მოწინებთ ხრის თავს დიდი წინაპრის სხონის წინაშე, მზადაა იუბილის დღეები აკეთოს ნამდვილ სახალხო ზეიშად, უნახურად, ქვემარტივ სიყვარულის გამოხატულებად.

1937 წელს ქართველმა ხალხმა აღინშნა შოთა რუსთაველის უცდავი ბოქმის „ვეფხისტყაოსნის“ დაწერის 750 წლისთავი. ამ თარიღის შედარებით ვიწრო აღინშნის მიწაზე გაბირობებულ იყო შამინდელი მეფობარობით. ამას უნდა იხიავდნენ შეუწყო, რომ „ვეფხისტყაოსანი“ თარგმნილი არ იყო სხვა ენებზე, თუ მსგავსებაში არ მივიღებთ მარჯვრი ურდოების პროზაულ თარგმანს ინგლისურ ენაზე. იგივე რუსულ ენაზეც კი „ვეფხისტყაოსნის“ რამდენიმე თარგმანი მხოლოდ ამ იუბილის შემდეგ გამოვიდა.

დღეს „ვეფხისტყაოსანი“ თარგმნილია მსოფლიოს თითქმის ყველა მოთავერ ენაზე. სულ ამასთან კი შეიტკვეთ, რომ საფრანგეთის აკადემიამ ღირებულის სახელობის პრემია მიანიჭა სტრი წულაძის „ვეფხისტყაოსნის“ ფრანგულ თარგმანს. რაც შეეხება ჩვენი შიშვე ხალხების ენებს, „ვეფხისტყაოსანი“ ყველა ენაზე თარგმნილი ყოფილა ეს კი გვაძლევს მყარ საფუძველს დიდი რუსთაველის იუბილე აღინშინოს მართლაც მსოფლიო მასშტაბით.

როგორც ითქვა, 1966 წელს ჩვენ აღვინშნავთ რუსთაველის დაბადების 800 წლის იუბილს. რუსთაველიანობისა და ისტორიული მონაცემების მიტყობება, რომ შოთა რუსთაველი უნდა დაბადებულიყო მე-12 საუკუნის 60-იან წლებში, მაგრამ ეს თარიღი, 1966 წელი, პირობითია, აყვრამ უნდა ვიფიქროსებით, რომ განსხვავება აქ მხოლოდ მორფოლოგიკურ დროში შეიძლება იყოს, რასაც არსებითი მნიშვნელობა, რასაკვირველია, არა აქვს.

ახლა საკლებად შევჩერდეთ დატკიცებულა, რომ ისტორიულ წყაროებში მიხსენებულ

შოთა მეტურეუთხუცესი, იგივე შოთა რუსთაველი. დღეს რუსთაველიანობის თავგამოდებით იბრძვიან, მიყვანს რაიმე ხელსაყრელად მასალებს ჩვენს საისტორიო წყაროებში. ვიჭონილი იმედი, რომ ჩვენი მეტურეუთხუცესი რუსთაველის იუბილის მზადების პერიოდში რაიმე ახალ სიტყვას იტყვიან, სინათლეს შემავებენ რუსთაველის ბიოგრაფიის დადების საქმეს.

საქართველოს კომუნისტური პარტიის ცენტრალური კომიტეტისა და საქართველოს სსრ მიისტრანსაბაბოს დადგენილებით შექმნილია რუსთაველის იუბილის ჩამტარებელი რესპუბლიკური კომიტეტი, რომელსაც თავმჯდომარეობს საქართველოს სსრ მინისტროსაბაბოს თავმჯდომარე ახ. ჯ. ჯავახიშვილი.

კომიტეტის რეკომენდაციისადაც შეუდგა მუშაობის შექმნა საბჭოთაო კომისია, საგამოწვევი კომისია, მხატვრულ ლინსტივისა კომისია და რუსთაველის ახალი ძეგლის შექმნის კომისია.

საბჭოთაო კომიტეტში გადაწყდა: თბილისში დაიდგას რუსთაველის ახალი ძეგლი, ისეთი, როგორც შეეფერება დღევანდელობას, ანაიმედროვე საზოგადოების გაზრდად. მაღალკულტურულ დონეზე და მიმთხოვნელობას ქართველმა არქიტექტორებმა დიდი შრომა გასწიეს ძეგლის პროექტების შედგენისათვის, მოთმეველეს მთელი ცოდნა და ის დიდი ერთეული სიყვარული, რომელიც ქართველ დავს თავის უცდალ თანამემუღალბადს გააჩნია. რუსთაველის საბჭოთაო კომიტეტი ამ პროექტებს იხილავს. გამოსახულებული კონკრეტული რუსთაველის ძეგლის საუკეთესო პროექტებზე ჩვენ არ ვფიქრობთ, რომ იუბილის დღეებისათვის მოსწავლბა ძეგლის დადგმა, მაგრამ საფუძველს ჩაყრა უცვე ნიშნავს იმას, რომ უახლეს დროში თბილისს დაამტკიცებენ ჩვენი დიდი, გენიალური წინაპრის სახე.

დიდი მუშაობაა გასული მხატვრული ნაწარმოებების შესაქმნელად და კინემატოგრაფიის, თეატრის, მუსიკალური ხელოვნების, მანკატორის დატყობილ უნდა ვიფიქროსებით, რომ ქართული ხელოვნების მუშაობი იუბილის დღეებში გამოიღებენ მთელ თავიანთ შემიქმნებულ ნიჭს, აღმოცენებულს შოთა რუსთაველის სწორმოკარ მეტყვიდრობაზე. დააწერენ

ჩვენ ჩამოსულ სტუმრებს, რომ დღევანდელ საბჭოთაოლოში დიდი მტრისის ღირსეული შოამომავალი ცხოვრობენ.

რაც შეეხება საბჭოთაოლო საქმეს, დადგინილია გამოიყენ „ვეფხისტყაოსნის“ საბჭოთაო სახალხო გამოცემა, მდიდრულად და გემოვნებით ილუსტრირებული. ამ გამოცემის სარედაქციო კოლეჯია უცვე მთავარი. აღბაბოს, შოამავალი წლის მისემა ჩვენი მეტურეუთხუცესი მომადებენ და სასომით გადალმან „ვეფხისტყაოსნის“ ახალ მდიდრულ, სახალხო გამოცემას. საბჭოთაოლო გამოცემა გათავა, აგრეთვე, რუსულ ენაზე. დაბეჭდება შოთა რუსთაველისა და მისი უცდალი კმნილებისად მიმდინილი მხატვრული ნაწარმოებებისა და სამეცნიერო შრომების კრებულის. ცალკე გამოვა შოთა რუსთაველის ათორბიშების კრებული ქართულ, რუსულ და უცხოურ ენებზე; მეტურეული გამოცემა „შოთა რუსთაველი და „ვეფხისტყაოსანი“. ჩვენი გამოცემლობები გამოსცემენ მრავალ ნაშრომს „ვეფხისტყაოსნის“ სხვადასხვა საკითხებზე დაზადადება საბჭოთაოლო მეტურეული, საისტორიო მიწეში, ღია ზარათები, მხატვრული აღბოშები და სხვა.

ჩვენი რესპუბლიკის ყველა ორგანიზაცია, იქნება ეს კულტურული, საზოგადოებრივი, სასწრაფო თუ სხვა, მიუღო ერთეული შეგნებისა და პასუხისმგებლობის გრძობითა და მდინი უცდალი და დიდი თარიღის აღსანიშნავად, დიდ ღონისძიებებში მონაწილეობის მოსახლად.

სრულიად ბუნებრივია, რომ ჩვენი ქალბი, ნესტანისა და თინათონის შოამომავალი, მომადღებულნი შოთე ჭკუით, სინათლისა და სიტრფით, თოთან სიტყვას იტყვიან რუსთაველის დაბადების 800 წლის საბჭოთაოლო დღეებში.

საბჭოთაოლო კომიტეტის მიღლი მუშაობა მონარლოვანა იტყვიან, რომ საქართველო ღირსეულად შეგდება ამ საბჭოთაოლო დღეებში ჩვეინს სტუმრებს ჩამოსულ ვეგობრებს.

საბჭოთა კავშირის მოკარობამ დაამტკიცა რუსთაველის საბჭოთაოლო საკავშირო კომიტეტი შექმნა ღ ტობინობის თავმჯდომარეობით კომიტეტში შევიდნენ ყველა მომე რესპუბლიკის წარმომადგენლები. რუსთაველის იუბილის საზოგადოებრივი მონაწილეობის იღებენ შეგნების დავის მსოფლიო კომიტეტი და იუნესკო.

საბჭოთაოლო

ქალთა ყველაზე დასუსტნი

ქალთა უფლებების დაცვა და საზოგადოებრივ ცხოვრებაში მათი როლის ამაღლება, ბავშვთა ჰენდირებისათვის ბრძოლა ქალთა საერთაშორისო დემოკრატიული ფედერაციის ყოველდღიური ღონისძიებების საგანია. ფედერაცია თავის რიგებში აერთიანებს სხვადასხვა ქვეყნის ქალებს, განურჩევლად მათი პოლიტიკური შეხედულებებისა, და ფართოდ ავრცელებს ქალთა და ბავშვთა უფლებებისათვის ბრძოლის გამოცდილებას.

თავის არსებობის მანძილზე ფედერაციამ უღიდავს მუშაობა განსწავლას, მიიღო მთელი რიგი დადებითი ნაწილები და დღევანდელი მამამთავრები.

პროგრესისთვის, ხალხთა შორის მშვიდობისა და მეგობრული ურთიერთობისათვის შემბოლო ორგანიზაციას უწოდებენ ქალთა საერთაშორისო დემოკრატიული ფედერაცია ერთი უძმადაცხრის ორგანიზაციის წინააღმდეგ. შეიძლება ბევრს იჩივოთ ამისთვის, რომ ფედერაციის შექმნის რევიტორი საბჭოთა ქვეყნის ქალები იყვნენ.

1941 წლის 7 სექტემბერს, მოსკოვში, კავშირების სახლის სვეტებთან დარსაწიში გაიმართა საბჭოთა ქალების საკავშირო მიტინგი. აქ შეიკრიბნენ მუშა და გლეხი ქალები, მეცნიერები და მოსამსახურეები, ფრონტლები და პარტიზანის ქალები, ერთი სიტყვით, ქალთა მოსახლეობის ყველა ფენის წარმომადგენლები.

ღიძვრულ ფეხებზე უსიძინებლად მიტინგის მონაწილეები თავიანთი შეგონების მგზნებარე სიტყვებს, მოწოდებებს, რათა ენერგიის, ძალის და უსუსტად ენდობოთ უმთავრეს მტერს—ფაშისტების განსაზღვრულად გასობის ორგანიზაციის საკავშირო იყო მოწოდების სხვა მიზეზები: რომ ფაშისტური გერმანიისა და იაპონური იმპერიალისტების მიერ ოკუპირებულ ქვეყნებისა და ანტიბოლშევიზური კოალიციის ქვეყნების ქალებს ერთი მიზანი, ერთი მიწარწევა ჰქონდათ — განადგურებოდა მტერი. მიტინგის მონაწილეებს კარგად ესმოდათ, რომ უფლებდებოთ იყო საბჭოთა ქალებისა და სხვა ქვეყნების ქალთა ძალების გაერთიანება, შეუჭრებოდა საერთო მიზნისათვის ანტიბოლშევიზური მიტინგმა მისართვა გაუგზავნა ინტრიგების, ამერიკის, საფრანგეთის, ბელგიის,

პოლანდიის, საბერძნეთის, პოლონეთის, ჩეხოსლოვაკიის, ნორვეგიის, იუგოსლავიის და სხვა ქვეყნების ქალებს, მოუწოდა საზღვარგარეთულ ღებს აღდგარიყვნენ თავიანთი თავისუფლებისა და დამოუკიდებლობისათვის საბრძოლველად, ბავშვთა სიციხეების გადსაწრენად.

საბჭოთა ქალების პირველი ანტიფაშისტური მიტინგის მოწოდებამ დიდი გამოხმაურება და მხარდაჭერა მოუტო მსოფლიოს მთელი რიგი ქვეყნების ქალთა ფართო წრეებში.

აქვერფასო დებო — იწერებოდნენ ჩინელი ქალები, ჩვენ დღიად ვაფასებთ წითელი არმიის, მთელი საბჭოთა ხალხისა და საბჭოთა ქალების გამბედაობას, ვაჯავებთ, გმირობას. მთელი ჩინელი ხალხი, მიხეცები და ბავშვები, ვაგები და ქალები უდიდეს იმდეს ამყარებენ საბჭოთა კავშირზე, საბჭოთა აკვირის გამარჯვება იქნება მთელი პროგრესული კაცობრიობის გამარჯვება.

1941 წლის სექტემბერშივე შეიქმნა საბჭოთა ქალების ანტიფაშისტური კომიტეტი, რომლის ერთობლივი მნიშვნელოვანი ამოცანა იყო საბჭოთა აკვირის ქალებისა და საზღვარგარეთის ქვეყნების ქალთა შორის მჭიდრო კავშირის დამყარება საერთო მტრის წინააღმდეგ საბრძოლველად.

ამ გმირული ბრძოლის პერიოდში საზღვარგარეთის მთელი რიგ ქვეყნებში შეიქმნა ქალთა ერთგული ორგანიზაციები, რომლებიც სპეცირულ კავშირს ამყარებდნენ საბჭოთა ქალების ანტიფაშისტურ კომიტეტთან. ისინი იწერებოდნენ, რომ საბჭოთა ქალების გმირული თავდადება ფაშისტების წინააღმდეგ ბრძოლში ადამიანობავენებს და ახალ ენერგიას მატებს მათ.

საბჭოთა ქალებისა და საზღვარგარეთის ქვეყნების ქალთა შორის წარმოებულ მიმოწერაში სულ უკურო მტეხად და მტეხად იმხმებდა საკითხი მათი ძალების შემდგომი გაერთიანებისა და შეუჭრებოების აუცილებლობის შესახებ. ფაშისტურ გამარჯვების შემდეგ მსოფლიოს ქალების საუბარები მიეცათ უმთავრო მჭიდრო პირადი კონტაქტები დღევანდელს.

სწორედ ამისთა კონტაქტებმა მიაშინა ნიადაგი პარიზში, 1945 წლის დეკემბერში მოეწვიათ ქალთა პირველი მსოფლიო კონგრესი. კონგრესზე შეიქმნა ქალთა საერთაშორისო დემოკრატიული ფედერაცია.

ქალთა საერთაშორისო დემოკრატიული ფედერაციამ შეინარჩუნა და უფრო განამტკიცა ის მეგობრული და ურთიერთობა, რომელიც შეიქმნა სხვადასხვა ქვეყნების ქალთა შორის მეორე მსოფლიო ომის პერიოდში. შეაკავშირა და დარსაწილა ქალები და ქალთა ორგანიზაციები ახალი ომის წინააღმდეგ საბრძოლველად. თავისი არსებობის 20 წლის მანძილზე ფედერაციამ ერთგულად იცავდა და ცხოვრებაში ატარებდა თავისი პროგრამით გავლენის მხედველად ამოცანებს. ფედერაცია ვერ ურიდებდა იმას, რომ კვლავ საფრთხეშია მშვიდობის საქმე, რომ მსოფლიოს რევალუციული ძალები, ამერიკის იმპერიალიზმის მეთაურობით, ცდილობენ გააწვავონ საერთაშორისო ურთიერთობა, აწყოფენ პროვოკაციებს, უფრო მტეხად, პირდაპირ აფრთხილებს გადადინდენ, იმსრავიან ჩაახრჩონ ხალხთა განმათავისუფლებელი ბრძოლისა სხვადასხვა ქვეყნებში. ფედერაციის ღრმის ქვეშ დარსაწიული ქალები, მთელი მსოფლიოს დღიები გამოლიან პროტესტებით, გმობენ ამერიკულ იმპერიალისტთა აგრესიულ მოქმედების ვიეტნამული ხალხის წინააღმდეგ, დომინიონის რესპუბლიკაში, კონგოში, მოთხოფენ საზღვარო რესპუბლიკის დაუყოვნებელ შეწყვეტას და უკუხეობის პარტიის გაყვანას ამ ქვეყნებიდან, სოლიდარობას უცხადებენ და მხარს უჭერენ თავიანთი დებს, რომლებიც იბრძებიან თავისუფლებისა და დამოუკიდებლობისათვის.

ფედერაცია თავისი მოღვაწეობის ყურადღების ცენტრში აყენებს ქალთა თანასწორუფლებას მათთვის ბრძოლის საკითხებს, ამ სკიბიებზე მსჯელობს ყველა თავის კონგრესის თუ სესიისზე. დღიბობები გმობენ მტეხად აკავშირებს ერთმანეთს ყველა კონტინენტის ქალს. ამიტომ კავშირების მოშლისა და მოშლისა და ახალ-გაზრდობის—პირბეღებს ერთობლივი მისართა ადგილი უკავია ქალთა საერთაშორისო დემოკრატიული ფედერაციის მოღვაწეობას.

ბავშვთა ინტერესების დაცვის საკითხი იღვას ქალთა საერთაშორისო დემოკრატიული ფედერაციის ყველა კონგრესის და მისი საბჭოთა სხდომების ყურადღების ცენტრში.

სწორედ ქალთა დემოკრატიული ფედერაციამ წამოიწაა წინააღმდეგ 1949 წელს ყოველწიურიად აღენიშნა ბავშვთა დაცვის საერთაშორისო დღე—პირველი ივნისი და მოუწოდა მშობლებს, მიეღო საზოგადოებრიობას, სხვადასხვა საერთაშორისო ორგანიზაციებს და გაერთიანებულს მტეხად დამყარებდნენ „ბავშვთა წინააღმდეგ უფლებების“ დასაცავად.

ღიძვ და მრავალმხრივია ქალთა საერთაშორისო დემოკრატიული ფედერაციის მოღვაწეობა 1965 წლის დეკემბერში აღიწინებდა ფედერაციის შექმნის 20 წლისთავი. ამგვარად ყველგან დღიად მუშაობა განაღებულნი ამ თარიღის შესახებ ვიდრად

პარტიული ინფორმაცია

თავის დამოუკიდებელი ციხეების გზის დასასრულს იგი ყოველთვის ხელდაე რესპუბლიკის შორეული სოფლიდან დედამაქაში პირველად ჩაბოსულ მორცხე გოგონას შვილით მიიღო და შეიკვლია მამის თბილისის პირველი სამკურნალო ფაბრიკის კოლექტივმა, ახალბედს შესძინა ცოდნა, დააწინაურა შრომამო და სასოფლოეობრივ სარტილულ გამოიყენა.

— ადამიანი შრომით ფასდება, — ასწავლიდა მას მამინდელი პარტიურის მდივანი თამარ სხვიტარიძე — ადამიანში მთავარია გინება, შრომა, გული, ბეჯითად იწრობა და დავადასუბენ.

დააფასეს შრომისმოყვარე ქალიშვილი კომუნისტებმა იგი თავიანთ რიგებში მიიღეს. პირველად კომკავშირის კომიტეტის მდივანის მოადგილედ აირჩიეს, უკტა ხნის შემდეგ კი — მდინად გულეოკ ხაბიევილი კომკავშირელი მკურნავების, შიველი ფაბრიკის ახალგაზრდობის სული და გული გახდა. სამ წელიწადზე მეტ იმუშავა კომკავშირის კომიტეტის მდივანად ეს იყო სწავლისა და ძიების, ახალგაზრდობაში ორგანიზატორული და პოლიტიკური მუშაობის გამოცდილების შეტენის წლები. მაგრამ გულეოკ გრძობდა, რომ საჭირო იყო პარტიული გამოცდილება თეორიული ცოდნით გამდიდრება. ამ მიზნით შევიდა იგი საქართველოს კომპარტიის ცენტრალურ კომიტეტთან არსებულ პარტიულ სკოლაში.

პარტიული სკოლა რომ დაამთავრა, პარტიის ოქტომბრის რაიკომის ინსტრუქტორად დასწავა მუშაობა გულეოკ ხშირად იყო პირველადს პარტიულ ორგანიზაციებში, ესპარტობა და მდინდენი მინაპარტიული მუშაობის უფრო დაფინანსებით, პოლიტიკური ავტორიტისა და მარქსისტულ-ლენინური პროპაგანდის დონის მაღალეხზე, მუერ-შობისადმი პარტიული ხელმძღვანელობის გაეჯობებებში ხშირად ნახავდით მას შიშლიური ფაბრიკის პარტიულანარსადამ, სადაც გული ყველაზე მეტად მიუწავდა.

პარტიის რაიკომში ვაითფლისწინეს მასებში ორგანიზატორული მუშაობის გამოცდილება და საჭიროდ ჩასთავალეს გულეოკ ხაბიევილის ძირეულ როლში საშუალო გადაცემა. პირველი სამკურნალო ფაბრიკის კომისტებმა იგი პარტიურის მდივანდ აირჩიეს.

სამ წელიწადზე მეტია, რაც გულეოკ ხაბიევილი უწარჩინა ხელმძღვანელობის ფაბრიკის პარტიულ ორგანიზაციის მთხოვის კარგად არის ცნობილი, რომ პარტე თხოითინ ვერფერან გაეკეთება, თუ არ იქნება ყველა კომუნისტის მონიღეშება და დარაზულობა. მისი, როგორც პოლიტიკური ხელმძღვანელის, ძალეც არის, რომ პარტიურის ვარემში შემოყრებელი კყვის მრავალი შესანიშნავი თანამუშე ავტორიტეობასა და

ლექტორ-პროპაგანდისტების, საამქროთა პარტიული ორგანიზაციების მდივნებისა და პარტიულ-ორგანიზატორების, კვლევის გახეობების რედაქტორების, პროფკავშირული და კომკავშირული ორგანიზაციების ხელმძღვანელთა სახით.

მიმდინარე წლის ოთხი თვის დავალება მკურნავებმა 110,8 პროცენტით განაღდეს. ამ წარმატებებში დიდი ფარდობის პარტიული ორგანიზაციის კომუნისტების წვლილი.

ყველი გამოცდილება პარტიული მუშაობისათ-

ფაბრიკაში არის შვიდი სამჭროს პარტიული ორგანიზაცია და თექვსმეტი პარტიული ვეფუ-მკურნავთა მრავალრიცხოვან კოლექტიუს სუეს 40-ზე მეტი ავტორტორი ფაბრიკაში მუშაობს 15 თეორიული სემინარი და პოლიტიკური განათლებების წრე ფაბრიკის პროფკავშირული ორგანიზაცია ათასზე მეტ მკურნავს ავრთიანებს, კომკავშირულ ორგანიზაციაში კი 500 ახალგაზრდა ითვლება.

აი, რა დიდ ძალს ეყრდნობა ფაბრიკის პარტიული ორგანიზაცია ეს ძალები, რომელთაც ყოველიდურად წარმოაოებს და ხელმძღვანელობის პარტიური, მუხედ მოქმედებაში არაან და უწრუნელსყოფენ საერთო საქმის წარმატებას უკანასკნელ წლებში პირველი სამკურნალო ფაბრიკა მართლაც მოწინავე სახელმწიფო ვეფუბის მუსრდებლად და მაღალხარისხითანი პროდუქციის გამოშვებაში.

საინდოლო პრდუქციის გამოშვების 1963 წლის გეგმა ფაბრიკის კოლექტივმა 102 პროცენტით შესრულა, 1964 წლისა კი — 107,5-ით.

ეს ცნობილია, რომ საქმის წარმატება, უწინარეს ყოვლისა, დამოკიდებულია პარტიული ორგანიზაციის ბრძოლასწინარაობაზე, კომუნისტების აქტიუობასა და ინტეგრატეზე, აღამაინებაში მუშაობაზე, მათ აღზრდაზე, უწარასა და ინტეგრატეზე, კადრების სწორად განაწილებაზე ეს კარგად იყან კომუნისტმა მკურნავებმა, პარტიური რომ არ არის ფაბრიკაში არც ერთი სამჭრო და ბრძავა, არც ერთი განყოფილება და უწარა, სადაც კომუნისტის მტაცივ ხელი არ იგრძნობება 300 კომუნისტისა და 250 უწალოლ წარმოგამში მუშაობს.

პარტიული ორგანიზაცია დიდ მუშაობას ცეცხე კომუნისტების, ყველა მკურნავის შრომისადმი კომუნისტური დამოკიდებულების სულსკვეთებით აღზრდისადამის.

ერობელ პარტიურში შემოვიდა სიგნალი — კომუნისტურ წინდებულე ქალი ვ. ტატიშვილი მოკლებლობა კეთილხინდისინდრად არ ასრულებსო დაფიქრება არ შეიძლება წუმდებულე პარტიურის სხდობაზე მოწიუეს.

ეს როგორ მოვიციდა, ვალა, წუნისყე-

რატომ?

იმიტომ, რომ ეს ზურგჩანთიანი ადამიანები ჯანსიერი, მხიარული და შრომისმოყვარე ხალხია.

„მსხამთ... ვარაუბა. ბიწვე ჩიხიშვილი“

მის მამართზე ფოსტალიონი ქალი ნატაშა ყოველდღე წერილების დასტას ტოტებს და ჩანათსმეურნეული შეუდგება არამასიკენ მიმავალ გზას.

ქვეყნის რომელი კუთხიდან არ მოიღოს წერილები: ციმბირიდან და ჩეხოსლოვაკიიდან, მირნიდან და ვარშაიდან, მოსკოვიდან და ზუდაპეტიშენიდან, ბრიუსელიდან და ბალტიისპირიდან, სწერენ აკადემიკოსები და სტუდენტები, ზენიკლები და ექიმები, მფრინავები და იმერები და მიუხედავად ავტორთა ესოდენ განსხვავებული წრეებისა, თითქმის ყველა წერილი ასე იწყება: „ქალბატონო ელენე, მადლობა მინდა გიხატოთ იმ დიდი სტუმართმოყვარეობისათვის, რაც ჩვენი ჯაგულის მიმართ გამოიჩინეთ. ჩამობრძანდით ჩვენიან, ვედლებით ვალში არ დატრიალო“.

ყველას პტონია, რომ მცხეთის ტურისტული ბაზის დირექტორი ელენე ჩიტიშვილი მის ჯაგულს განსაკუთრებული ყურადღებით ექცეოდა ანა წარმოადგინებო. რამდენი ნულისსური და უკრადღება უნდა გქონდეს, რომ ბაზაში ყოველდღიურად მისეულ 260 სტუმარს თანაბრად გაუზარელო და ყველას ეგონოს თავისთავი ყურადღების ცენტრში.

ელენესათვის ამაში არაკვევლობა იყო არაფერია.

— 18 წელი თქვენც რომ ტურისტებთან იმუშაოთ, ასევე იქნებითო. — გეტყვის ის.

ჩვენ დაინტერესდით, როგორ მივიდა ელენე ტურისტებთან და როცა გაიგეთ, რომ ის პროფესიით თურნალისტიკა და წლების მანძილზე როგორც „კომუნისტის“ ლიტერატურულ შუამს, უხდებოდა ათობით ადამიანთა დასამარებლად მატარებელი, მანქანითა და ფეხით, კილომეტრების ბავლა, აღარ გატყვევებოდა მისი არჩევანი მაგრამ შემხვევითობა აქცე ურევია.

გურნალისტური მოღვაწეობის მიტოვებას თავის პროფესიაზე შევარებული ქალი სულაც არ ფიქრობდა, მაგრამ მოულოდნელად ავად გახდა მისი უმცროსი ქალიშვილი ექიმებმა გადაჭრით მოითხოვეს ბავშვის ტეტრადამი გაჯანჯანა ბატარა ვიოლია უფუდოდ ვერ სძლებდა და მხოლოდ ამას, შეიღოს სივერულს შეგელო თურნალისტი ქალი რედაქციისათვის მიემოწონინა.

იქ დომბაში, ტურისტული ბაზის დირექტორობა შეთავაზეს ელენე დავითანმა და სულ მალე ისე შეუყვარდა ახალი პროფესია, რომ ძველზე დარდი დაეწვივნა.

— სხვაგან შეიძლება ეს არ დამშრომობა, მაგრამ დომბაში, ეს განუყოფრებულია, სად არ ვიყავი მას შემდეგ, ბევრი ვიარე სილამაზით საცქერაოდ განიკმულ მაშალ ტატებში, მაგრამ დომბაში ერთადერთია.

ამას ელენეს კარგად გაუგებს ის, ვისაც აღი-

ბევის მყინვარისათვის თვალის მოკრებილობა რია და თვლი მინც ვერ წერს, ვისაც თუნდაც ერთი ზაფხული მინც გაეტარებია ქალბუროს ეტილტების მასლობადა.

იქ თითქმის ყოველწლის ჩადიდონენ შილო-ბოლო, სიმბოფი, ატავი.

მაღე ელენე მცხეთაში გადმოიყვანეს. მამინ მცხეთის ბაზაში თითქმის არაფერი არ იყო. ელენე აქცე დიკაპიწა მელავეტი. ათი სისადილო, ნახუნად ფინური სახლები, კარავები. ერთი სიტყვით, ბაზა ერთი თისად გაიწარდა. ტურისტებისათვის შეიძინეს ლამაზი 40-ადგილიანი კატარა. ახლა ჯარის სილამაზით გაიკვლეული ტურისტები კატარით მიდიან მთის ძირამდე. მეზე ღიბნას სიერნობენ მტყვარე მცხეთის წუში ღამით მიხიბულნი.

ჩვენ რომ ჩვენი ჯარია და ჩვენი სტეტიკოველი ბეხიბილეს ეს ბუნებრივია, მაგრამ მისწონით თუ არა უსტოვლებს ატარებია.

ამაზე ვრცლად გაიამბით შობაგეილდებთა წიგნი, რომელიც ტურისტთა აღფრთოვანება მარადლიარი დაწვერებითთაა გამოსატული. უკრადღება მიბატორ ერთმა — არაბულნი.

ელენემ გაისხნა მისი ჩაწერის ამბავი.

— ჯაგუში ერთი არაბი ერთა რადაც გაბეტულითი განსა. არც ახლმელი შეგამა. მიზეზი გვიხიბოთ, — არ მიწერისო. — განსატყდა. დაგაწინარე, შავი ავაი მიუტანე და მე თითონი მბილიოყავითი გაიქექე. დიღანს ვეკე საწარეული წიგნები და ბოლის არაბული ფლავის შემხვევების რეცხტს წაეწვიე.

სადამის წუნისა ჩემი ხელით გაიკოებული ფლავი მიუტანეს არაბი გახარებული ჭამადა, კრიალა თერთ კილებს ანება და იცინოდა. ბერე წიგნი მოითხოვა. ეს ჩაწერა და დიღანს გვართმევდა ხელს არ ვიცი კომიშიანი ფლავი უფრო გამა თუ უკრადღება.

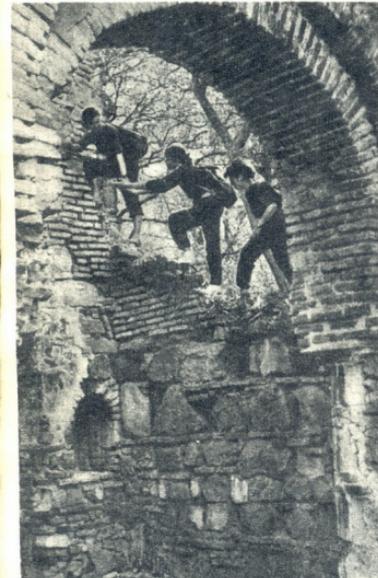
სტუმრებს კი ყველა ეკუთხით მიიქტე ქართულითა სტუმართმოყვარეობისა და ქვეყნის სილამაზის ამბავი.

რასაც დასთესე, იმას მოიმიყო, იტიკანი ჩვენიბი. ელენესთან სტუმრად იყო ჩეხოსლოვაკიის ტურისტის, ალბინიშისა და დასახვებელი სახლების უფროსი, დოქტორი რეზცი. რა თქმა უნდა, უკრადღება არც მას დასაქლებია და როცა ელენე თავის კოლეგეების არაბი ჩეხოსლოვაკიში იყო, მას შეეხდნენ როგორც დიდად სასურველ სტუმარს, მეგობარსა და კოლეგას.

ქართველოლოგმა იერიშირი იდელიკან სასურველ სტუმარ ქალს მიაჩნოა მის მიერ ჩეხურად თარგმნილი ალექსანდრე ყაზბეგის ნაწარმოებები.

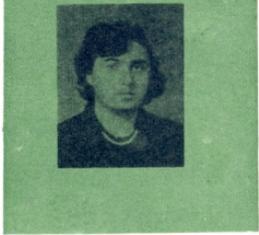
სითბო და უკრადღება — აი, რა ახარებდა ყველაზე მეტად სტუმარს, ეს ელენემ თავის თავზეც გამოცადა.

ბევრი ტურისტული მარბრუტი გაივლის საქართველოს უძველეს დედაქალაქზე და ყველა ტურისტის ამასხორდება დიასახლისის თბილი ბული.

ვცავე ამაყი იყავ, ჩემო პოლონეთო!

სისხლიანი გეტო
და მშვიერი ხალხი...
შენს მკერდსა და ზურგზე —
ოსვენციის დალი...
და შენს ფაქიზ სულში
მურისგება მხოლოდ:
ტყვია, ცხელი ტყვია
დაამწვდიღებს ბიროტს!
შენს კრიალა ცაზე
ომის ცეცხლი ერთი —
ეს არჩიე ყბობას,
ჩემო პოლონეთო,
მირად მონის უღელს,
იქ ტანჯვას და კვნესას...
შენს დიდებულ გმირებს
მწყობრში ხედავ დღესაც...
მათ სიცოცხლეს ვაშა,
მათ სიკვდილსაც გმირულს
რომ შოპენის გული
დაუმაღლეს პირუტყვს!
შენმა ცამ და მიწამ
გაიხარა ერთობ...
კვლავ ამაყი იყავ,
ჩემო პოლონეთო!

ანა ყვინძე

ბალა ანანაძელისა

თარგმანი ანა პალანაძისმ

ვარსკვლავი ვგახსენებ ასე სამოქდ

ჩემო ჯრუჭულავ, ღვთაებრივს მთაზედ,
თოვლისფერ, ფაფუქ ღრუბლებს რომ ერთვის,
ვარსკვლავი ბრწყინავს ასე სამოქდ,
თუ წმინდა მამებს უნთია ზეთი?
გადაშლილი აქვთ ჯრუჭის ოთხთავი
და საუბრებზე ღრუბლებთან ხშირად?

„დავჯედი მარტო, ვითა ყორანი,
ყორანი მარტო უდაბნოს შინა“...
ზღაპრული არი ესე სამყოფი —
ცათაც დიდა მისი ცთუნება:
მოდინ მათთან ანგელოსები
და ჯრუჭის ტაძრად ისადგურებენ?

კვლავად თანა სდევს შენს კამკამა წყალს
მოაქამომდე, შენს ლურჯთა ჩქერთა,
სხივმარავანი მათი ღვთიერი,
ნათელი სული წინაპართ ჩვენთა...
„ყოველთა დიდი არს სიყვარული
და... არაფერი არ არის მეტი“
ვარსკვლავი ბრწყინავს ასე სამოქდ,
თუ წმინდა მამებს უნთია ზეთი?

ვუცხანები

ო, კულკანები ღუმენ ჩამქრალნი...
თვის ბოროტებით ღამენათუენი
იმათს მღუშარე, ფერფლიან ფსკერზე
განისცვენებენ გოლიათები...
ბნელია, ცივი მათი სასუფლო,
ჟინდამცხრალა მათი ცნებები...
მაგრამ ასპიტი ღამე არ ცხრება,
მათ სულს აწვთობს მოჩვენებებით...
მათ ესისზრებათ ლალი ქალაქი
ზღაპრულ ბაღებით, მწვანე კორდებით...
ო, განწირულმა ჯერ ხომ არ იცის,
ვეზუვისაგან რა ელოდება!
აქ გოგონები მინდვრის ყვავილებს
აგროვებენ და კონავენ ჯერაც...
აქ შეაფები ლით მამაკაცებს
ურცხვად ესვრიან ვნებიან მზერას...
ლხინი ვრძელდება, ჩემო პომპეი,
გრძელდება ლხინი... რამ დაგაღონა?
ჩემო გოგონავ, ხომ არაფერს გრძნობ,
მაღალი უფვის შვილო და მონავ?
დაუმორჩილე შენს ბედისწერას
ვეზუვის მკერდზე თავმციანდობილო?
მის გულში ბორგავს ბოროტი ცეცხლი,
ო, განწირდე ჩქარა, დობილო!
ხედავ, შენს მკერდზე მოგორავს ღავა,
ცუცხლში ინთქებამა მზით და იებით!!
სახეშეშლილი ყვირის ვეზუვი
და უმედრო... გათხოვს პატიებას...

სინტაქსური გაყვების

ინფორმაციული მოთხოვნა

მატყარი დ. წარათვიძლი

ის იყო თათუმა ამხანაგი ჩაყალი კიბეზე და ოთახში დაბრუნებას აპირებდა, რომ საღარპო შესასვლელი ყვირილი გაისმა.

— სირიძე, — ყვიროდა ფოსტალიონი.

თათუმს უკან მოხვდა.

— რა ამბავია?

— დეკემას! — უთხრა მოსულმა და ქალად გადასცა.

თათუმა მთელი ტანით აყანკალდა, რამდენიმე ხანს წაყიანდა ვერ მოიხერხა, მაგრამ, როცა ძალა მოიკრიბა და სიტყვებმა აღმა-დღმა ხტუნვა შეწყვიტა, შედგეა აზრი დააღვია:

„მაიყო გარდაიცვალა, ვახლავლავები კვირას!“, — ხელს აწერდა დედამთილის ოჯახს შეხიზნული უფისტომი ქალი სოფიო.

დედამთილისათვის რომელი რძალი იქნას თავს, მაგრამ რამდენადაც ეს ამბავი გარკვეულ ვალდებულებებსა და უსიამოვნებასთან იყო დაკავშირებული, ძლიერ შეუწუხდა თათუმა.

„მაიყო გარდაიცვალა, ვახლავლავები კვირას! სოფიო!“. წაიკითხა მან ხელმწივრად მასხადაც, დრო ძალიან ცოტაა დღეს პარასკევი. სერაპიონი შინ არ არის. ამასაც, ვეგ არც მოვიდა, ხვალ კი ყველაფერს მოასწერებს!

თათუმს სწრაფად გადაიკვია, ქუჩაში გამოვიდა და იქვე ფოსტის განტოროში შეხვდა დეკემების დავახანა ბაიუში, ფოთში, ხუსტყონში, წულუკიძეში: მუღბთან, ჩოდუბთან, ბიოლობთან, დეიდებთან, მამიბებთან, მამიდამუღბებთან და შვილიშვილებთან. შემდეგ რედაქციებს ჩამოუარა და რამდენიმე სასულიერო განცხადება მოსცა ეგვლისებრი და ახალი ნაყონი-მეგობრების, ნათესავებისა და თავისი ოჯახის სახელით. არ დაეწყებია არც სურათის გადგმა, არც ხალი საღებავის ყიდვა და არც ყვავილების კალათის შეკვლა. ღამის თორმეტი საათი იქნებოდა, დღელი-დაქანებული შინ რომ დაბრუნდა.

ქმარი ეძებ არ იყო სახლში. „ავი თუ ხვალაც არ მოვიდეს?“ — გაიფიქრა მოით და ის იყო, სერაპიონიც დაეკავრა.

— ვაიმე, ნენა, როდის დამწელები! — შემოიკრა თავში ხელი მან. — ვიფიქრე, ასე იქნებოდა, ვერძინობა წინასწარ. წელს სულ ავადმყოფობდა. კიდევ იყო ცოცხელი რამდენიმე წელს, რომ წესიერი მოვლა ქმინოდა და იქ არ მივტყუებოდა...

თათუმა ამირხა, არ ეოლდა ქმრისგან ასეთ შემოტყვეას.

— ღმერთო იცის, ბრალი არ მიმიძღვის ამ საქმეში. არ ვიხივე თუ, წამოსულიყო ჩენთან!

— კი, თათუმა, შენ მართალი ხარ! — დაეთანხმა ტირილით ქმარი. — თვითონ მოიკვტო არის უნებურები. ავიწყებენ, კვრას ვერ გაეცთებო, ვითომ სხვებთან არ იყოს კერა; ახლა ხომ გააცოცა კერავა და თვისი თავიც. ვინ იცის, ისე მოკვდა, ეჭვიმე არ ღირსება. სოფიო კი არის ჩენი ერთგული, მაგრამ ისიც მოხვდა... ახლა ის-და დამჩნენია, ჩემი შინა ღირსეულად დავასაფლაო. მიუხედავად ქვეყანამ უნდა სოფელში მყავდა დატოვებული, თუ თვითონ დღეს სურდა ასე! — და სერაპიონმა ისევ ცრემლები გადმოიყარა.

სერაპიონმა მთელი დამე იმის ფიქრში გაატარა, სად, რა ღვინო და თვეზი წინოვა, კომშიში, გარკანოში, ბრინჯა და კიდევ რა სურათიანი ვიყნა სოფელში წასალტება. მაგრამ მწივრე დღეს სულ ავიღილად მოუწყო ყველაფერი. საწყობების გაქვებს ერთი ტელეფონის დაწვრილება დაქირადათ, რომ თავისი ფიქრი მოსულიყვენ სერაპიონთან.

წასახლავლად მზადებას შეუდგინა არა მარტო თათუმა და სერაპიონი, არამედ ახლა და შორეული ნათესავები, მათი ნაწილი-მეგობრები და ამათი ანგობები... მთელი ერთი ვაგონი მათი მოუნდა.

მატყარებელი პირველ საათზე მივიდა იმ საღერზე, საიდანაც მუთმიტოვებ კილომეტრი იყო სერაპიონის სოფელამდე. საღერზე სერაპიონის ჯარს ერთი იმგვარი კიდევ მომეტა. აქ იყო სერაპიონის გეგის დაც.

აკუნდა მანქანები და სულ რამდენიმე წუთში ეს ანდენი ხალხი იქ გაჩნდა, სადაც ტყიანი ადმართი იწყებოდა. ხალხი მანქანებიდან ჩამოვლიდა და ფეხით შეუვდა ტყეში გაქველად ზოლას. გვიანი ხალხების მშვენიერი დღე იყო. უძილბა-დაღლის შემდეგ, დაბრულები ტყის სუფთა აკერი სამოხედ მოეგვნა ხალხს. უკბადა ვეჯვლას დავიწყდა, რომ დასახლავლავებზე მიბოდნენ და სიცილე-კისკისი შექვლას ტყის შრიალს. სერაპიონის განსაკუთრებულ შორიდება რომ ამ ქმინობდა, ვეგ, კრამანბულიც კი წამოწყობო. სოფელი რომ გამოჩნდა, ორკეტრბა დაიკვუნა ხალხი დაეწყო, წინ მათის გადღებულ სურათი დაიჭირეს, შემდეგ ყვავილების კალათები (გვირგვინები თბილისში აღარ იყო მოღანი და ველარბა გადაკეთებინეს!), მერე გირსუფალი მიდილი და ბოლოს, როგორც წესია, მუსიკა მიიკვებოდა. პროცესია ნამდვილ დასახლავლავებს გაუდა, ოღონდ კებო არ ჩანდა. მთელი სოფელი გარეთ გამოვიდა.

— ვიციცას მოსიყვენებს ქალაქთან, ნეტავ, ვინ უნდა იყოს! — საგრინებელი მჩავრდა ხალხი.

სერაპიონის მადლიერი ოდის ზალში ამ დროს უბრალო ფიქრით შეტრული, სფირად შეღებოდა კეობი იღვა. მას რამდენიმე მოხუცი ქალი მოსახლბომდა ორგვლივ სავა იყო, კებო უნდა წაქლიო, მაგრამ ისინი, ვიციცეს ეს საქმე ქმინობდა დაგაუბებოდა, ქვედა სართულში უსხდნენ მაგიდას და ერთმანეთის სადღერებლობებს ეკამდნენ.

ეზოში ათოვებ კაცი და ქალი იღვა.

სერაპიონს თუ შეგატობინე საწყალი სოფლის სიკვდილი? — ეკითხებოდა მესობის ქალი კეობსთან მჯდომ მაიკო.

— შეუვლავ, რავა არა! გუქნოწინ გავჯავნე დეკემ, თუ მიილო, საწყალი სოფლის ძაღლი უგვარად ჩემი სერაპიონი. მართალია, ვერ წამოვა, მაგრამ დეკემს მაინც გამოზავნა.

— კი ეგეცა, ბატონო, სოფლის სიკვდილი კი ეწვეინება სერაპიონს, დღესასეთი უგვარაა.

— კი მოხუცე იყო და კარგად მოკვდა. ერთი არ დაუტყვენსია, საღამოს დღისინა და აღარც გაუცივია!

— გაანასოლის ღმერთმა მისი სული!...

— კი, მარა, ეს კაცები სად არიან. უკვე დრო არის. ნახე, თუ არ დაეპრინე და სირბელები არ გვაქმინე მიგანებებთან ეს საყოფადი მოწინათუნი და ექვეითან მერე!

უეწრად ეზოში რაღაც ხმაური ატყდა ვიციცე ბიჭმა დაუსტენია და ღობეზე გადასტა. რამდენიმე ქალი და კაცი გირსისკენ გაქანდა. ქარმა შორი-დად შეივისის ხმა და გაბნული ლამაზაკი მოიტანა.

და ვეგე მაიკოს გაიგვიტავინა ყნა ჩამოხვდა: ეწის ზღვა ხალხი მოადდა ყვავილებით, სურათით. სერაპიონის გეგმა და კვიელი შორიო. იმდენად უნებური ეტყნა მაიკოს ეს ყველაფერი, რომ თვალბი დაბნენლდა და ფანჯარასთან ჩაიკვია.

— მიმატყობე თუ რა ამბავია, — გაფრნდა სერაპიონი, როცა გიმეკარი შემოილო და ეზოში კაცის ჭკაქანება არ დაეცა. — ნამდვილად მომიწყო ვიციცამ — გაეცქლდა უნებ და ღამის გულს შემოეყარა.

მაგრამ უნებ ოდის კიდევურ მიუღებულ კეობს სახურავს მოსკრა თვალ ჩანდა სუბე, რომ სერაპიონს და მის ამალას გამოეგებობოდა.

— ვაჰმე, ნენა, ჩემო საყვარელო ნენა, — დაიძახა სერაპიონმა და ოიახში შეჭრა. და ახლა სულ გაგიჟდა, როცა მაიკოს მავიერ კუბოში სოფლი დიანახა. იმავე წუთში ეზოში შემოსულმა მაიკოს ქალიშვილების ცვილმა სულ გააყარა ეჭვობა.

— ვერ ამოვალ, ნენა! — ეკიდა ერთი შუა ეზოში.

— ვერ შევხვდეთ, ნენაა! — კიბეზე ფეხმიჯავილი იწვეწვებოდა მეორე

— რეიზა დაგვაობლე, ნენააა! — გაკიკილა მესამე.

არავინ იცოდა, რაში იყო საკმე დაძვებულები ვერ გაერყვნენ, რისთვის ტიროდნენ ცოცხალ მაიკოს ან სოფლის დასავლეთებზე რატომ ატყდა ამდენი აურხაური.

— დურთო, დავიფარე! ხომ არ გაგიჟდა ეს ხალხი! — პირჯვარის იწერდნენ მიზუცი ქალები.

უკან ოიახში იკ ამ დროს მაიკო პირადმა იწვა ტახტზე და მიმედ სუნთქვდა. რამდენიმე ქალი მავრად უსრესდა ყურებს და ცხვირის ნესტოებს, ასხამდა წყალს მოსაბრუნებლად. მაიკოს ბუნდოვნად ჩაქმობდა ქალიშვილების ცვილი

— მაიკო! — ირეოდა ამ ხმებში ხალხის ზუზუნში.

„ღალბაო, მოვეცი!“, — ფიქრობდა მაიკო

— მიბრუნდე, შე საწყალო, გამობხუდე, შენი სერაპიონი მოვიდა! — ჩასახიბოდნენ ქალები, მაგრამ როგორ შეძლო მკვლად მაიკოს თვალების გახვლა!

— ნენა, შენი ჭირებე, ცოცხალი ხარ! — გივივით შემოვირდა სერაპიონი. მას შემოეყვნენ გახარებული, გაკვირვებული და შემოფიქვნილი ქალიშვილები სერაპიონი ახლა აღარ ნანობდა, რომ მოიტყუეს. უნარობა, რომ კიდევ ერთხელ დიანახა თავისი მიზუცი დღე.

სულ ცოტა ხანში მთელი ეზო მაგიდებით დაიფარა.

— ჩვენი ოჯახის ერთგული იყო და საყვარლის პატივსაც ვცემ, — ვამოხივდა სერაპიონმა. შორიდან მოხულ ამდენ ხალხს ხომ სმავა უნდოდა, ამდენ საბოვავებას შეჭმა, ჰოდა, ვიღას ახსოვდა სოფლის დასავლეთებმა მაიკო მოაპოვებურს და კუბოსთან დასვეს, როგორც ერთადერთი მიტონალი და ჭირსუფილი სოფლისი, რომ უცებ არღობებში შავდა ჩაქმული ხალხი გამიზნა და ირმოციოდ ქალი და კაცი მოდიოდა ფეხვილებით და გვარ-

ვიგნებით. ცხენზე ამხედრებული მიზუცი ქალი მოუძლოდა ამ ფეხოსან რახმს. ეს იყო მაიკოს უფროსი და სიღვებია.

— ვაი, დაო, დაო, — წამოიწყო მან, მაიკოს სახლს რომ მიუახლოვდა. ღირსეულად დაწყო იმობლა პირუტყვმა სულა შეარელა და ყური დაუდგო პატრონის სუნჯარ ღელესს, მაგრამ წამსვე დეზები მოხვდა გამხმარ გვერდებში.

— ვაი, დაო, დაოო! — გაახა ისევ სიღვებიაში.

ცხენი ისევ შეჩერდა.

— აჲ, ცხენო! — ურტყამდა დეზებს გვერდებში სიღვებია ყოველ შეჩერებაზე და ცხენიც ყოველ წამოღლინებაზე ჩერდებოდა

— არბეა, სიღვებია მოდის! — დაიძახეს ხალხში და ცხენის ჩამოსართმევად გაქანდნენ.

— ვაიშე, დაოო, აწი რაღა მომიყვანა შენს სატირლად მეორეჯერ, — შემოიკრა თავში ხელი სიღვებიაში, როცა გაგიჟებინეს მაიკო არ მომკვდარო. მიტონალი მიტონალს მოსდევდა. ახლა დაქმუნებმა იწყო დენა. მოდიოდა დასატა-დასატად სხვადასხვა ქალებებიდან და სოფლებიდან

როგორც იყო, კუბო ასწიეს და ეზოში დადეს. ორგესტრი თავისი მოვალეობის შესრულებას შეუდგა, მერე ვიღაცამ ღიძახა. დეკემუბი წავიკითხოხო. წამსვე მინახა კარგი წამოხმებული დაპირვის „მაიკოს“ მავიერად სოფით წაიკითხო და კაცი საქმეს შეუდგა

იგვა მაიკო სოფლის კუბოსთან და გული კავუნებოდა თავისი თვალებით შესცქეროდა საკუთარ დასავლეთებს

„არა, ჩასა ჰგავს ეს რომ ჩემი მავლის ცოლი — მატრონა არ ჩამობრანდა ბაჟოვლიან, ვითომ ავად ვარო, შემოთვალა. ან ის რას ნიშნავდა, რომ უფროსი დაი სიღვებია ცხენით მოაღდა ჭიმკარს მყარივით და ერთიც არ შეუკილილა“ — ფიქრობდა შეურაცხყოფილი მაიკო

კარგა შეზინდებოდა იყო, როცა სოფლი მიწაში ჩაუშვეს

გადასაფიქვნილი მაიკო თითქმის ხელით მიტონის შეიღებმა სახლში ხალხს ჰკმა გათავისუფლა და სმავს გადისოფლიყო

— დალიე! — ეუნებოდა ერთი მესობლი მეთრეს — დალიე, თორემ სულ ერთია, არ შეგარჩენს დაღეს სოფლი მოვიდა, ხვალ მაიკო მიპყვება და მინი ამოვიყარე შენ ჯავს.

„ჩემს სიკვდილს ვლიანა“ — ჩიფუჭუჭა მაიკო და ლაქანული ლოგინზე მივდეთ.

- ნინას სიტყვ აქვს, — თქვა ერთმა ქალიშვილმა.
- წარვეცი აქვს მოწილით!
- წვეულები დაფლუკვინით!
- გვერდები დაფუკვინით!
- კვიმი მოვეყვინით! — მზრუნველობაში ვიცილებოდნენ შეილები ერთ-მანეთს, მაგრამ მაიკოს აღარაფერმა უშველა. — იმავე ღამეს გარდაიცვალა. სერაპიონი მღვღინედ დატვირდა დედის ღირსეულად დასასაფლავებლად, მაგრამ მერსიულგამს მალე დააჯერეს, რომ გარდა პურმარიძისა არაფერი იყო საჭირო, რადგან გვირგვინები და ავეჯილები ჯერ კიდევ ცოცხალად იყო, განცხადებები სივს ახალი იყო გაზუთებში, დეკემბეს თუ დასაპირდებოდა სულა შესწავრაზე. თუკია ნათესავეებს ხომ ვერ მისწრდნენ ხელმწიორედ, მაიკო ღელახალია გარდაიცვალა და დასაფლავებოდა. მაიკოს დასაფლავება ფაქტიურად ჩატარებული იყო სოფლის დასაფლავების დღეს, ამიტომ დიდი ტირილი არ გაჰყლიდა, რადგანაც, ვინაჲ გული შესტიკოდა, იმ დღეს იჯერეს გული.

- ყველაფერი მინახავს, მარა ტირილის შემლა არ გამიგონია! — შეხვედრის ლებდნენ კუბუკ-კუბუკ ქალბები.
- ფოსტის ბრალა, ბატონი, ფოსტის, იმით აურესი, მათი მიზნუთი მოხდა ყველაფერი!...
- ფოსტის არც სიტყვები შეუცვლია და არც შეშუბილებია, — ავტორიტეტულად განაცხადა ჩაიონური ფოსტის გაბეჭდვითი ილიკომ. — მისდა სიტყვების ურბლო გადაჯერებები: თაქნი „სოფი“ უნდა ყოფილიყო და ბოლოში მიიქცა... — ესე იგი, სინტაქსური გაუგებრობა.
- რაზეა გაუგებრობა იყო, ჩემი ძმაო, ის დედაცაიცი კი იმხვედრულთ და... — ჩილაპანაკა ხანძირებულმა კაცმა. — ვე რომ არა, მაიკო კიდევ ას წელიწადი იმედებულა... — შენ ვერ დალოც და ისინი კი მორიდდებიან იმ ქვეყნად, თვითონ იციან, ზვეით იქნებიან, თუ ქვევითი, — შეუტია მისაუბრებებს თამაზამ, რომელსაც ჩაის ქიქები დაწყო თუფუგზე და მაიკოს მახლობლების სადღერბრების სვამდა.

მ.ს. ყველი ემ.დ.ი.ს.ბ.

ერთ სანატორიუმში კვირ-ორდღისატორად დიწყო მუშაობა. ავადმყოფებზე ზრუნვაში თინდებოდა და ღამდებოდა. საუფუფუფუფუფ ირკვედა დასმევენებლის მდგომარეობას, ზუსტად სვამდა დიაგნოზს და სულ მალე გაითქვა სახელი.

1941 წელს, როცა ზარბაზნებმა დაიწყეს, სანატორიუმში კომპიტლად გადაყვოდა და ის ქირურგიული განყოფილების გამვე დანიწინეს რა დიდი სიფრთხილად იყო საჭირო, რომ მკურნალობა ჩორმალურად წარმართულიყო, მას ხომ ნატკვირანი ავადმყოფების სიფრთხილად ეპარკვირინე ფრთხილობდა, საყუარის ზურჯით გადაქმინდა საქაცებები, ავადმყოფის საწრეცელთან ტვდებოდა ღამებში, გამცილილი კვიმისა სჯრადობა და წყალტუბოს ამზანეიყ სასწრელებს აზნდნა, მწუფოფარე, დასაბული დღამები დღეებს მისდევდა, თვეები, თვეებს...

ჯერ კიდევ იმამდე, ევატვინეს ზუთი შეილის აღზრდისათვის „დედობის მედვალი“ უმშვენებდა მეგრებს შერე სამამული იმის წულუში და იმის დამთავრების შემდეგ იგი დაჯალღობებდა იქნა მელდებით. „ვერმინაზე გამარჯვებისათვის“, „მამაციობისათვის“, „კვაკვასის დცვისათვის“, „სწრმიით მამაციობისათვის“, „1941—1945 წლების დღი სამამული ომში მამაციური შრომისათვის“.

დამთავრდა იმი ცხოვრება კალაპოტონი ჩაღა „ევატვინე ჩარბიათა იმ დღიდან წყალტუბოს სანატორიუმს, „მეგობრობის“ მე-4 კორპუსის უფროსია. ავადმყოფები მემად მადღერიც ფაც მას. შომატკულობების წურინს თითქმის ყველა ფერკვლულე წყაიუთასჯე ჩარბიათას ვერას:

„ევატვინე ჩარბიათა არამველურები ვურადღებინაია ავადმყოფების მიმართ, მისი დიდი მზრუნველობის შედეგია, რომ საყავით მიივიცავს და ახლა ჩემი თვით მივეტყვარები ჩემს“, — წურენ ერთი.

„ევატვინე გულსმხიერი კვიმია და შესანიშნავი ადამიანი“, — ამბობენ მეორენა...

რამდენი გულბოლი სტრეინენები დაწერილა მის შესახებ „კომუნისტში“, „ტრუდში“, „ქრანის ფლოტში“, „მედარბიტკიში“, „ოგონიოში“, „რაბოტნიკში“.

ამაჯერ ქალს რესპუბლიკის დამსახურებული კვიმის წოდება მიანიჭეს. „ევატვინე განყოფილება, როგორც ყოველთვის, ახლაც ხალხმზრავალია. შრომითი მილილი ადამიანები მიღიან აქ მზრუნველი კვიმის დახმარებით ახალი ცნერგიით უზრუნველბიან თავიანთ საქმეს და, კვლავ შიღის: მისი კვიმინა, კვიმინა, კვიმინა, კვიმინა, კვიმინა, თბილისიდან, საპტოთა კავშირის ყველა აკვადან, ევატვინე დაწერილა ჩარბიათას სახელზე დასმევენებლისაგან მადლობით, სიყვარულითა და პატივისცემით აღსავსე წერილები.

გაბინტის კარი შევად, მაგიდასთან ქალი იჯდა, წინ დაფრთხილ მარათებს დაკერებდა და უცნაური სითბო ეტატებოდა სახეზე. მტაბოდა, აჲ მარათების ავტორიტეტამ მას უხილავი მამები ავავიერებდა. მოგონებენში ჩაფლულმა გვიან შეშინინა, ფხვზე წაიშოდა, დიმილი შემომამგება და ის იყო, უნდა კეთიბა, რა გაწუხებოდა, რომ მე ვუთხარი, თუ რაზე ვიყავი მისიული. ქალმა თავი ჩაუნა...

1928 წელს დამთავრა თბილისის სამედიცინო ტექნიკუმში პირველად კოკრის საბავშვი სახლული დიწყო მუშაობა კვიმის თანამშრომად, შერე სამედიცინო ინსტიტუტში შევიდა. მუშაუთ კერსხე იყო, მუდულად რომ გარადევცვალა, ზუთი მეცირეულივანი ბავშვი ეპირტინებოდა მის კალთას, კრი-ანი თვალებითი შესვიციენდნენ, მუშაურებითი სასმილიდი ქალს. ევატვინე ბელში ჩაიკვანდა შეილებს და გრწამობდა, რომ დიდი ტვირითი უნდა უნდა მარტახილა ქალს, გრწამობდა, სადღაც მიღმა დაჩრა ახალგაზრდული ორნებები, უფარდელი და ზედიერა დღეები...

ევატვინემ ბავშვები დედას ჩააბარა და კვლავ ინსტიტუტს დაუბრუნდა მეგრე, 1939 წელს, როცა ინსტიტუტში დამთავრა, წყალტუბოს ერთ-

ქ. მ. მ. ს. ს. ს.

ხში გახსოვდა დავით კაკაბაძის შესანიშნავი სურათი — „დედა, იმერეთი“! კორტობებზე შეფენილი ჭრულ-ჭრულა მინდვრები, საძოვრები, ყანები... და ჭრელი, მშობლიური იმერეთის ფონზე სავსებური დედა, დაპარდული ხელები. წიღის მწარები... სურათი გზიხდავით ფერა სიუხვი, ნაირნარობით. ერთი სიტყვით, ესაა ნამდვილი იმერეთი. იმერეთი აკაკი წერეთლის, დავით კლდიაშვილის, დავით კაკაბაძის ძნელია, ამ მხარეს დაბადით და შემოქმედით არ იყოთ. აღმათ, მაგნიზიონიან პეტერბურგ ხიბლავდა იმ შავ-ფეხურაბა, მოსვენარ გოგონას იმერეთის დაშვები, ორლომეტი ნახარათან ერთად შემოსული მწერნი, ჭრიჭინობლების სვალბობელი და ჩაღის შრილი. აღმათ, ნავაგბეშით ათასფერად დაბრძანებული მზეც ხიბლავდა, გამუჟაჟა ყაყაჩოც და პაყენია საძოვრულავ იქნებ, შობილოური მხარის სიყვარული შვილს იმ მხარეში ცნობილმა ინტელიგენტმა, პედაგოგმა გერგასმა ბარათაშვილმა შესწავლა ანაბასათან ერთად. ანდა ბრძენმა დედამ, ქარლული კაცობის ასულმა, ანდა ნაადრვად დატყვიანებულმა ძმამ?

„ბავშვობის წლები, ო, მარადიანი დაუფრწავარი. შენც, სურნელვებაც იმერეთის ნაკარც მდლოთა. თქვენთან თუ მერე ნეტაც ეს მას თქვენთან თუ მერე ნეტაც ეს მას თქვენთან თუ მერე ნეტაც ეს მას“

აღმოცდა შემდეგ პოეტ ქალს... მისთვის წლოვანება არასოდეს მივითხავს — რამდენი ხანია, აი, ასეთს ვხედავ: ტანდას, დარბაისის, თვალბეჭუქასა და ტუბილბეჭუქას. არჩევანი რომ დადებეს, ქართული მწერლობის დასახლსადაც მას დავასაუბლებდი. და იმასაც დაუპატივებდი — აი, როგორ ცოცხლობს ღამას სხეულში ღამასი სული! შესანიშნავი პოეტი, საბავშვური, სასოფლო მოღვაწე, დედა და დიასახალი. მას მუდამ ზრუნვით ადისოს სხეულად, ყოველთვის სადღეს, ვრცაყის სხეულად მივურებდა. ეს ჩვეულება, აღაბათ, იმ წლებიდან გამოცხდა, როდესაც ხალხის რჩეული და მასხარი გახლდათ. მარცა ბარათაშვილი ხომ საბავშვო კავშირის მეთიხმე მოწვევის უმაღლესი საბჭოს დებუტატად აირჩიეს საქართველოს მშრომლებმა 1954 წელს, ახლა ეს თბილისის საქალაქო საბჭოს დებუტატია. მწერალთა კავშირის კინოსექციის თავმჯდომარე, დრამსექციის ხუროის მდივანი და სხვადასხვა კომისიის, კოლეჯის თუ კომიტეტის წევრი...

მეგამდ ფართო საზოგადოება მას უფრო იყენებს, როგორც ატტრის „ჭრიჭინას“ და „სასპოვნელას“... „ჭრიჭინა“ და „სასპოვნელი“. ეს ორი სახე-ური სიმბოლოურია მარცა ბარათაშვილის შე-

მოქმედებისათვის: ერთი მათგანი ბრწყინვალე ნიმუში ქართული დრამატურგიისა, მეორე — ბრწყინვალე ნიმუში ლირიკისა. საბოლოოდაც ერთი ჩემი და მორცხვი, მავრამ ქუბებდინი; ქართულანასავით ახმანებელი, პოპულარული. აი, ასეთია პოეტი ქალის — მარცა ბარათაშვილის შემოქმედება.

მარცამ ინდოეთში მოგზაურობისას „ვეფხისტყაოსანი“ მიაჩნთა ნერეს. მიაჩნდა, როგორც ბედნიერი ქართველი ხალხის საზექარი ინდოელ ხალხს. და ისევე, როგორც შესანიშნავმა მოცეცხვემ — ტარა ჩოღდომი და პოეტმა ქალმა — ამრიგად დაიპყრო მრავალი ქართველის გული, ასევე მოხილად, აღაბათ, მარცამ ინდოელი მკითხველი. და „ჭრიჭინას“ ტრიუმფალურ ხელას საბჭოთა კავშირის სცენასა და ევროპულ ყველაზე ათხ სხეულად მისი შემოქმედელი — ჭვეკიანი, ღამასი ქალი. შემდეგ „ჭრიჭინა“ ხელოდან გაუხსნა ტანა და სახლდარგარეთის ბუერი კვეყანა შევიდა...

მას იოლად ათავიერი მოუპოვებია. მოიპოვა მშრომით, ზრუნვით. მისი ცხოვრების გზა სავსე იყო მღვდლებით, ძიებით. უმაღლესი დასაქმება — მისი თქვენი სხეული დედამ და მამამყარა... მერე ეს აგრავინდენ ქვეშევრდნი, ბუნებრივდენი გამანადგურებლები და ამ გრავიზომი ქაშხე ამოსული ყველაფრით (სწორედ ისე, როგორც ფიქმ „სასპოვნელი“) ირხებოდა ქართველი პოეზია. ჩადრენი შესანიშნავი ლექსი მკითხველს მიწინა, სწორედ იმ დღეებში ირავლი ამამიშის „დაიბრძანდა ბუხაიშვილი“ და გიორგი ლეონიძის „არ დაიბრძანო დედამო“ ქვეყანა შიარა. მარცა ბარათაშვილის „მომიხვალა, მჭერამყა“ ბეგერი ახალ-ვაზნადა დაწინებულ, სატრფო და მუეულად გამანინავა. სწორედ ამ დღეებში ერთმა მეგობარმა გაიხსენა „ნეტაც, ვენასა, „მომიხვალა, მჭერამყა“ რა განცდილი ვკითხულობდი სკოლის სცენასზეო!“

„მომიხვალა, მჭერა, რასაც ვი ვითხე — ნიაც, მესხა თუ ღამეს მთვარისას, თოვლის ფიჭუმეცე შრიალით მიიხრბეს: ვჯაროფდეს მთვა, ის ცისხალბა!“

„მოგელდობენ გერბობა ნავთი, თვანინდ მუგედრა იყოს გვიანიც, მოგელდობენ, მშოლად დაბრუნდი ვაკავიკი ნაოლსასუელიანი“.

ფაშინაზე გამარჯვების ოცი წლის თავზე გა-მოცეულად სპეციალურ კრებულში მარცა ბარათაშვილის „მომიხვალა, მჭერა“ შეტანილია. როგორც მწვერული ნიმუში ქართულნიანი დღეების პოეზიისა.

„ჭრიჭინა“ პირველად „მარინეს“ სახელით ქართულ სცენაზე აიდგა ფეხი, ოთხი შემდეგ, მრავალხანა აზრით, მასხიზობა მდებრა ჯაფარიძემ გასწუმებრბლად შესხას ზრიცი ჭრიჭინას სახათისა. შემდეგ გერანამცე მიიხიზ თავისათვის ეს ანეი და უეღვილი გოგონა. ლილია ამამიძემ ახალი ჭრიჭინა

უნენა მავრებელი, კომპოზიტორი სულხან ცინცაძის მიხედვით კი ამ ქალიშვილის ცოლის ძახილად იქცა, ძახილად იქცა განახულებისა, ვარდებიანი მათისა, ლობთოი ბალახისა. „ჭრიჭინას“ პიესა „მადლი ოცხება“ მოყვია, შემდეგ — „ჩემი ყველაფერი“, „არატკბა“, „სიყვარულის წიკებელი“, რომლებიც წარმატებით იღებენ რესპუბლიკის თეატრების სცენებზე.

გინასავთ ფიქმი „სასპოვნელი“, დადგენილი რეჟისორ იოსელიანის მიერ? იქნებ, მარცას სატატარა ლექსმა შიარათან ამ ორიგინალური სურათის გადაღება? ეს ლექსი თითქმის მთელი სკარათველის საყურებმა გახდა. „პატარა ხარ და ქველბიანი-ო“, უთქვამს ერთხელ იასათორს ჩვენს ძეიანას პოეტს—მავალა მრევლმეულმა. რა შესანიშნავი თქმა! და ყველაზე მეტად „სასპოვნელას“ მოუხდებოდა ეს თქმა.

...ოდნე ვაფერმჭრალია — შვილიშვილების აგვანათ თუ გათათა დღემ!

ოდნე შეგპარა ტალარა—მშობლიურმა გათათარამ თუ გაახსენა დაკარული ძმა!

ოდნე დაუმუქდა თვალის უბენი—ვაფრენილი რითმის თუ მისდგედა ღამით ცვალდაცვალ! და მარცა ხალისიანი, რა ენერგული, სამათროსათვის თოვადმებელი, მეგობრისათვის გატორბების ტალავისი.

მასმოს, წვიმიანი შემოდგომის ერთ დღეს რა ვაკავიკურად აგვიყვანა საბარეო მანქანის ძარავთილისის ერთი კიდანამ მერე კიდემდე შეზურალებლად მივაჯვარება მანქანა. წვილით, უწვევლი წვიმა ძვალს და რილით ატანდა. მავრამ მარცას თვალები კეთილშობილი მუქით იყონათებულ: მას საქართველოს ლიტერატურულ მუზეუმთან ერთად ერთი შესანიშნავი საკმის ორანიზაცია იღვრა თავს: საზოგადოებას გაახსენა მივიწყებული მწერალი ქალბები: დარია ახლადეილი, კატარა მიქელაძე, საფო მელაქაძე და განდღეილი. მანქანას მათ საფლავებამდე მივაყვადა პატივცემული აი, ამისათვის მადლობა თქვენ, მარცა ბარათაშვილი! მაღლობა თვენი კარგი შემოქმედებისათვის.

თქვენი ღამასი სულსათვის!

ნაზი კილაშვილი

ქალიშვილი

იცნოულეთ, საქართველოს არსიან!

ნელი საქმეობრივი

გახაფხულის ნათელი და ღამაში დღე იდგა. ქუჩები ბავშვებითა და ყვავილებით იყო სავსე, კოშითა ფარდულებიდან შიშირული ქალმეოლეები ღიმილით სთავაზობდნენ გამგლეუებს წიორფერ ყვავილებს. ყვავილებისა და სიმღერის დღესასწაული იყო იმ დღეს. შხატარია გაღერების შესახებულები იდგა ამ დღესასწაულის ორგანიზატორი — ტანმადლი, თმებდათიფილი ქალი და ნაზი ღიმილით გაქურქებდა განიორ, ყვავილებად აფეთქებულ ქუჩას, მწვანეში ჩაღულ საყვარელ პრობექტს. იდგა არქიტექტორი და ფიქრობდა.

რახე? ძნელი სათქმელია. შეიძლება იმ დღესე, რომეზეს საბოლოოდ განსაზღვრა მისი მომავალი პროფესია და მისი ცხოვრება ამ ყვავილებს, ამ ხუტებას და ბაღებს დაუვაფირობა.

... ეს იყო 1931 წელს. ლექტორის წინ ფართო აუდიტორიაში მიუფულა ქალიშვილი იდგა და ლელვდა. ეს ლექტორი სახელგანთქული პროფესორი, კარლ მარქსის სახელობის საჯარო ბიბლიოთეკის მშენებელი არქიტექტორი ანატოლი კალდანი იყო, რომელსაც პატვის სცემდა ყველა და მათ შორის ეს ქალიშვილიც — ნელი ციციშვილი.

— ასე უნე რატომ გაღაწყობე? პარკის შესასვლელი სადა გაქვს? კიბე? სვეტები? — ვითხობოდა პროფესორი ახალბედა არქიტექტორს და ურგველად აღუცხვებელი ქალიშვილი უხსნიდა. პროფესორის მიუჩონა მისი პროექტი. ნელის სისარტელს საზღვარი არ ჰქონდა. მისმა დაბლობმა უმაღლესი შუფასება მიიღო. მალე ახალგაზრდა არქიტექტორმა თბილისის საქალაქო საბჭოს აღმავაჭმის კეთილმოწყობის სამმართველოში დაიწყო მუშაობა. გამართლდა პროფესორის სიტყვები, ერთდღე ღიმილით რომ უთხრა საყვარელ სტუდენტს:

— თქვენი ნელი — დიდი საქმე გელოთ. ჩვენი საყვარელი თბილისი უნდა გაამშვენიეროთ. ორივემ გაიციინეს ამ სიტყვებსე, მაგრამ მალე

ეს წინასწარმეტყველება სინამდვილე იქცა მამინ თბილისში შოლოდ ორიოდე ბაღი და თუნდების ხეივანი იყო რუსთაველის პრობექტზე სწრაფადმზარდი დედაქალაქი კი სიბამაზესა და ყვავილებს მითხოვდა და ნელიც დღედაღამ ფიქრობდა, ხასხვდა, ოცნებობდა; ნამუშავემდე ფურცლებდა სქელბანან წიფენებს და მტყვიანში, მიხვილ მამულამეოლის ბაღში საათობით ტკბებდა დიდი ხელოვანის მიერ გამოცხანილი ყვავილების სიღამაში. აქ აკვირდებოდა და სწავლობდა ფურთა პარჩიონის, მათ სიციერ შეზამებას და სინატიცეს. ფეხით ბრუნდებოდა უკან ვხა იყო ძალიან ღამაში. მტყვრის ნაბიჯას, პატარა ხეების ჩრდილქვემ ჩამოფდებოდა და ოცნებობდა, თბილისის ქუჩებში, მის მიუდნებზე, ეზოებში, ბაღებსა და პარკებში გადმოეტხა ეს სიღამაზე.

და აი, აუხდა კიდევ ოცნება. ახლა გაივლით ჩვენი დედაქალაქის ქუჩებში და თვალ მოტაცებთ სვეტრებისა და გაზონების სიღამაზე, მალე ბინას და პარკების მწვანე სამოსს. სულ ოღნავეასაგინად ჩერებლებერ ჭაღისისა და ალვის ზის მწვანე ფოთლები, წიოლად ყვილიად, ლურჯად, იფხვად ახლებერ თვალებს ვარდები და გლადიოლუსები, გაიციინტები და ნარგისები, პიონები, ასეტრები და ქრისანთემები. მაგრამ შოლოდ სვეტრებისა და ბაღების გაწვანებაზე რთვი ზრუნავს „თბილქალაქობიქტანტ“ გამწვანების მოთავარი საქცილისტი — ნელი ციციშვილი. საჯარო ვეჯელთა ფერი, სვეტრებისა და გაზონების ფორმასა და საერთო ხედ ორგანულად ეგრძობოდს შვენიბათა ანამაზს, ბაღის, სვეტრისა და პარკის გაფორბაში იყოს რაღაც ახალი და ორიგინალური. რვათი, როგორიც სხვაგან არ არის.

ახლა უარყოფილია ორნამენტული გაფორბება სალითვიანი მცენარეების საშუალებით. ახალი წესი მარადმწვანე ბურქებს აძლევს უპირატესობას. არც მწვანე ბორცუოების გაღმავლებით გაზონებება საჭირო. ადურის მიწაყაროლე სხვაგვარად უნდა შეიცვლოს, — ფიქრობს არქიტექტორ-დენერტორი და ტყებს ახალ ფორმებს, ახალ საშუალებებს ჩვენი დედაქალაქის განსაშვენიერებლად. თბილისის ხეგრი ბაღი, მოედანი, სვეტია, ქუჩა და გაზონი მისი ხელმძღვანელობითაა გაწვანებული. ისინი უმარგავა, ყველას ვერ ჩამოთვლი და არც არის საჭირო.

შიორად შეიძლება ნელი ციციშვილი ბოტანიკურ ბაღში. განსაუფარებით ვარდები უკვარს და უნდა, რაც შეიძლება უზუად დაჭრის ისინი თბილისის ქუჩებში, რომ დატკბენ დაშინებები ამ ულამაზესი ყვავილების ცქერით, მათი სურნელოთ...

რომ შეიკავებთ არქიტექტორს, როგორ ახლებს იგი ამას თუ იმ იბიქტებს გამწვანების პროექტს, ვერც კი მოგიკვებათ ამის შესახებ:

— უბრალოდ ვფიქროვ და გინებში იბოქის თავითონ იხატება ვეულფიერი, — ამბობს და ეღობება, რადგან იცის, რომ ეს სუ უბრალოდ არ ზღბება. მაგრამ სხვაგვარად ვერ გადმოცემები თავის განცდებს ძნელია მოიხარის ადამიანებს იმის შესახებ, რაც ვაღივლებს და გავიწყობს, რაზე ოცნებობდი დამეხები ვინაობაშია. ამა, როგორ გადმოცემის იმას, რაც კიროვის სახელობის პარკის, ვაკის პარკის, ვაგა-ფსავლიდა და მისკეთვის პროსპექტების გამუქანებისას გარეულია!

— მუშონებდა კი მხავებულს? როგორ იქნება საბოლოოდ? — ამას ფიქრობდა მამინაც, 1963 წლის. მოყოლივი ვვაგებულის საკავშირო გამოფინინაობის რომ უზნაფილიდა სინამდვილემ ყოველკარ მოლოდინს გადააჭარბა. შობაბჭოლემ ბათია წიგნი ისეთა ჩანაწერებით: „რქვე ზღაბის გვიგუნები, ასევე ოსლასარი, თუმცა ვაღაბა ალაბა ვანგინარდება“. — სწუერდება ერთნი. მაღლობას უზღბდნენ მოიარეინი შობაბჭოლემდისაობის ჩანაწერს ჩანაწერი ემატებოდა, გამოფინინას ორდინაბტორების კი — ხუთი — ციციშვილას და მიხეილ მამულაშვილას — ევრცხობისა და ოქროს მედლები გადაეცათ. ახლაც მოდის წიგნულები მის სახელზე საბჭოთა კავშირის სხვადასხვა კუბიდან, ზოგი ნეტვის გადაფინინა სხიხებს, ზოგი ჩრქვის ცვიხებსა — როგორ მოეუარო ამა თუ იმ ნარევესო.

— დღევანდ დღევანდ მისდევს იქნება ახალი პროექტები, უშობის გამუქანების, რაიბების კალამაზებისა და კეთილმოყოობის პროექტები. ხელუბების დამამებურებელი მოღვაწე, არქიტექტორი ნელი ციციშვილი, რომელმაც 35 წელი ჩვენი ქალაქის გამუქანების მონაღმოსა, კოდეზიურ ლამაზ დედამქალაქს გვიპირდება.

ქ. აიკოპი საქართველო

შინაინის თავზე, მაღალი ლარნაკის გვერდით ფერადი ფორსურათი დღეს ნაწიწებიან მუეტებს გოგონას თამკიორა ბიჭისთვის გადაუხვევია ხელი და ორივენი გულანადა იციხიანა.

— ესენი ჩვენი შვილები არიან, ქუთინი და ირანული, — ამბობს მათიოც და მუეტარ მივადივად გავიღობ ნახაზზე გადააქვს, ღმირმოვებია სახით ახლა მას ატყურდება: — შედარება, რა თქმა უნდა, არ შეიძლება, მაგრამ ჩვენი პროექტებიც მაღალან მიყვარს, ალბათ იმიტომ, რომ მათში ჩვენი ცხოვრების დიდი ნაწილია მოთავსებულია. — თითქოს თავის თავს ესაუბრებო, ისე ამბობს. მისთვის მართლაც წარმოუდგენელია ცხოვრება ამ ხალხის, წარტარობის, წყვეტილების გარეშე. რომელია იტიოც ლამაზ სახლებსა და ინტერტეტებს სედავს. იმინი მალე ნახაზებიდან სამწერებლო ობიექტებზე გადაინაცვლებენ და არქიტექტორი შობიდან უცხი ოფიალი შემხდამს მის მიერე დაპროექტებულ შენობას.

— ეგები, ასე სწობდა ან ისე? — კამათობს საკუთარი თავთან, ებრუნება ახალი აზრი და შემდგომი მის განაცხადებს აპირებს.

— შენობა უნდა იყოს სადა და ლამაზი, ახა-

ლა სამუნი მასალებსი გამოყენება დაღ შესამლებულებს გვაძლებს. ვეულფიერი უზღებრეების უნდა გავითვალისწინოთ, — ხშირად ეგუნება მათიოც თავის მეუღლეს, არქიტექტორ თენგის ლავერდამვილს, რომელთანაც ერთად იგი ბევრი საყურადღებო პროექტის ატორიანა. რომელი ერთი ჩამოთვალათ! სავარაუდოსი ნიდავე-მედილობის, ავტომობილისა და მულიორაკის სა-მეინიერო-ველეებით ინსტრუბტი სოფელ დი-ლაში, მიტყუებულ სახლის ტიპური პროექტი, სავეეუტუტური დარბაზი მცხეთის მვევანაბობის საბჭოთა მუერინობში და ბევრი სხვა.

ახალგაზრდა არქიტექტორი ყოველთვის ეტებს ახალ და სინტეტურს ფიქრებს; — ამბობს იგი დაღ მეტამბედა გქუადიციებით, — ამბობს იგი და ჩვენს ვაკციფებებზე ეღმება.

— დიას, ექსპლემციები მოიგარე ხევისურები, ფსავი, ცხანცივი, განსაკუთრებით ვერაღობით ვაკციფები სასულე ნაციბობათა ანაბოებს, სა-დაღ უნდადა შემონახული შენების ერთობელი, ქართული სტილი. ჰოდა, სწორად ეს მონიტრებებზედა აი, დახედეფ ამ ნახაზს. ეს არის ერთ-სართულიანი საცხოვრებელი სახლი კოლმუერნის ოჯახისათვის.

სახლი მართლაც რომ კარგია, მუეუქი და ლამაზი ქართული დია ავიანი და სახურავის თანამდრევე ბრტყელი რეინა-ბეტონით გადა-ხურვა შესანიშნავად ერწემის ერთმანეთს. უზადა აისი გამომყენებული მიწა თითქმის ფართოა და ნაიღული იტიო, სიღრმეში ქართული მამა-პაპური ბუხარია, გვერდით კი მოლიანი მიწის დღიფ ფანჯარა ცოხობა მარანი, სამხარეული და სხვა-დასხვა საოჯახო სათავსოები. აქვე სადაღც ვე-ული ქართული წესია შემონახული. საოჯახო სა-თავსოები ძველადვე სახლისაგან მოშორებით იყო განლაგებული. ღია გადასასვლლებით ეკავ-მირდება სახლი ამ სათავსოებს. ჩამწეინ ფან-ტაზია და სილამაზეა შენობაში. იგი ლალი და პაეროგინია და როცა მის გვერდით ამწეინებულ, მუკათიო გულბის მარჯვნივთ გაღამაზებულ ციხის წარმოიღვენ, მართლაც რომ მშვენიერი სანახაღ იქნება ეს ვეულფერი.

ინსტრუბტ „სოფლმშენსაპროექტის“ ახალ-გაზრდა არქიტექტორებმა კოლმუერნითა საცხოვ-რებელი სახლების პროექტები უსაყაროდღ შეს-თავსეს. ჩვენს კოლმუერნებს იმისათვის, რომ კიდევ უფრო დამწეინდეს და გაღამაზეს ჩვენი დამა-სოფლები, რომ კოლმუერნებსა ღამაზ, კომფორტებულ რ სახლებში იცხოვრან აი, რაზე ფიქრობენ და ზრუნავენ არქიტექტორები, მათ შორის მათიოც კავახამდე.

— ქართულ გლებს მიწა უყვარს, უყვარს, რო-ღვსაც სახლიდან ამწეინებულ კოლმს, ავაცევიღ ხეებმა ამ ხალხს გახედებს. როდესაც საღამოს დია აიყანზე გამოფა და შრომიით დაღლილს, ბრილი ჩაიოც მიუღურსებს. დაბალ სამწეინს ასაწერ ნათიარდება და ოცნება წიღებს. ასეთი სახლი უყვარს და ამიტომ გვიინდა მივარყოლი ჩვენი სოფლის მცხოვრებულებს მოიერხებელი, მათთვის საგულდახელოდ დამწეინებულ პროექ-ტები, რომლებიც, რა თქმა უნდა, თანამდრევე ტქეიყისა და სამუნი მასალებსი გამოყენებით

ამწეინდა, — ამბობს არქიტექტორი და ყურფაქაღ-ლებით ფურღლავს ნახაზებს. მისა სამუერო მწეინსა-ლებსი უკრამთ ასეთი სახლების უამრავი ესეხი ინახება. ბიეროსისა კი პატარა ქალაღები, რად-გან მათია მოთავსებული მიწელი მისი ფიქრი და ოცნება. აქ სწორდება, კოვდება ათისა ვარი-აბტი, მათ შორის საუფროსი სამუერო ნახაზებზე გადაინაცვლებს, მუეღვე პროექტი შეღებულ და არქიტექტორის იგი ამწეინავეგის, ხელმძღვანელების სამსაჯაროზე გააქვს. მათიოც კავახამის პროექ-ტები ყოველთვის მოწინაებას იმსახურებს. მათში არის რაღაც ახალი და საყურადღებო, ისეთი, როგორიცაა სხვათა არა აქვს. მის მიერე ავებულ შე-ნობას გულგრილად ვერ რაეული გვერდით — მწერადები, მუებედა და მოგაწონება, არქიტექ-ტორისათვის კი სწორად ეს არის მოავარი.

უკვე იმეორებით წიღებინა, რად არქიტექტორად მუემაღს მათიოც კავახამდე, და მიუეუ-დავად იმისა, რომ ბევრი რამ აქვს გაიფიქრე-ული, იცის, რომ ჯერ კიდევ ვეულფერი წინაა, რომ მას ჯერ კიდევ არ უთქვამს თავისი სიტყვა.

იგი ეტებს და აუკლოდელად მიიანებს მას, რაზეც ოცნებობს, რასაც განამორცილებს და შემდეგ მასაც ტიკუნს:

— აი, ეს არის ჩვენს მიერ ავებული შენობა და მხანახა, რომ მისი შემწეინული ვარ.

კაცები კაც რასაც...

ამს წინათ მშობლიურ სოფელ ასკანში გავეზაფრეთ. სადგურ მასარბინში ჩემი ბიძაშვილი ჯუმბერი დამხვდა მანქანით.

— თუკუ როგორ არის? ძალიან მენატრება მისი ნახვა. დაბურდა? — ვეკითხებ.

— რამ დაბურდა, პერ კიდევ ბევრს აობნის. წყარან ათი ტანს პირველს ჩაისხის რას ფოთოლი ჩაახარა კოლმურნობის. თუ ვინდა ძველი ნაწიბი-მეგობრები ნახო, ან იქ, ტავარისი გადადი, — ჩაის პლანტაციისადაც გაიწვიოს ჯუმბემა თითო.

გამართლდა ჯუმბერის ნათქვამი, თითქმის ვველა, ვინც შენატრებოდა. ტავარისი პლანტაციის ვინც, გარდა თუკუ ჩავიდინებოდა.

— თუკუ გეზინ დაამთავრა კრფა თავის ნაკვეთს. რომ არ მოელოდა, იმდენი მოხალეი მიიღო. ახლა ცოტას დასვენებს, — ისე მითხრა ლიონამ, თითქმის ფეხები დათავსებულა.

— მაგის იმედი ნუ გეკრება, — ბოცოლა ლისა ისე როგორ მიისვენებს თუკუ, გარეულად ჩაის ბუტკებზე, ჭირფა დუეხი არ ამოიყვანოს, ამაღამ და ხვალ არ მოკრიფოს, — გაიხიურა მაღალ-მაღალმა ქერა ახალგაზრდამ და ისე გადახედა პირსაქც, თვალთუქუნა ქალიშვილს, თითქმის კეთხოებდა: ჩემი ხუმრობა როგორ მოეჭრინა, მაგრამ ქალიშვილი ისე იყო გართული რაღაც ხელნაწერის კითხვით, რომ მას არც ხუმრობა გაუგონია და არც ვაგის შემოხედვა შეეშვენირა.

— რას კითხულობს ლარა! — იკითხა ლისამ და რჩეული, რომელიც კლარას ხელში ეჭობა, შეაუბოცარა.

— როდეს სწავლობ, ხვალ ჩვენს კლუბში ახალი სპექტაკლი მიდის კლარა ნაცვალბაძის მონაწილობით, — თქვა ქერა ახალგაზრდამ და ისევ კლარასკენ მიიხედა.

— ვინცაველ კლარას, ვერ ითამაშებს თუ! ჩემი გზარდილია, — ჩაილაპარაკა კატო ანდულაქამ.

— ამაღამ დათიკო სირაქცე გამოდის სცენაზე, თქვეს, — ახლა, მსოცინარი კოლმურენ სილოვან ვასაძე ჩაერთა საცხარში.

— ვინცაველ დათიკოს, ჩემი გახარდილია. იგი თუ თამაშობს, ეკ იქნება კარგი საყურებელი. დღეს თუ მოვათავებ ტავარში ჩაის კრფა, ხვალ წავიდეთ კლარას, — გადალაპარაკა კატომ ანა თავართქობაქც.

— როგორ არ მოვითავებთ, რაღა დავებრჩა, — თუკუ ვადავლოდ ანამ ჩაის პლანტაციის.

— კაცია, შენ არ გამოდიხარ სცენაზე? — ანა, ხვალ მთელ სცენას კლარას ვუთმობ.

— ქალი ვარო კლარამ უნდა თქვას. მაგონდნა ჩაი არავის არ მოეკრფვიდა მთელ სოფელში ჩვენს თვალსაც ეკ აკობებს წელს.

— თუკუდს რომ ჩაი მოეკრფვიდა, ბაბუა სილოვან, ერთ ადგილას რომ დახვავო, ხამხარის თიქნა მთა დადებდა, — თქვა კლარამ და ხის ტრატზე ჩამოყვებულ ხელჩანთაში რჩეული ჩაღო.

— ვინცაველ თუკუდს, მაგისთან ქალი სად ანის!

— კატო, არა თქვა ახლა, თუკუღვ ჩემი გზარდილია, თორემ. შევიძლები, — არ იმევენდა კატო.

— სილოვან ვასაძე და გოგილო თალაკვაძე შენი გზარდილია, კატო? — სიცილს ვერ იკავებდა კასო ტეაშვილი.

— ვასო, შენც კაცის აკყევი? სილოვანი და გოგილი მამად შემეფერის და ჩემი გზარდილიები რაფერ იქნებან!

— ლიონაც ხომ შეთანის იზრდებოდა საბავშვო ბავშვი, კატო, — არ უწოდებოდა კაცია.

— ლიონა ბავის ბავის, ნადია ვასაძის გზარდილია, იტყვის ახლა კატო, — უშემაკრულ იღიბებოდა სილოვანი.

— მართლა, სად არის ლიონა? კარგახანია არისად დამინახავს. ხომ არ წასულა სადმე! — იკითხა ნაზო იწვიკრებელმა.

— ლიონა, მისი ცხოს ვადაღმა რომ ვარდისფერი ტეა ვიდა, იმ ტეაზე უბრუნე მიყრდნობილი.

— რას აკეთებს იქ, — გაიკვირვა ანა თავართქობაქც.

— ტეას იცავს, დეიდა ანა.

— ვინ უნდა, ბუბო, ქვას დაცვა?

— ეფინია, თუკუდ ჩავიდინებოდა იმ ტეასაც თუკუღვ არ მოერს და ზედ ჩაის ბუტკეში არ ამოიყვანის. მერე რაღაზე მიყრდნობდა ლიონა!

— ვინცაველ თუკუდს, სულ პირველად იმან გამოიკვირავს ჩაის საყურებდა, კრფავ იმან მასწავლა და ჩაის მოვლა-პატრონობაც.

— რომელ საყურებში, ლისა!

— მაშინ, შენ რომ არ იყავი დახალგაზრდად, არც არავინ მოელოდა შენს დახადებას.

— მამასადაშე, შენ, თუკუდს გზარდილი ყოფილხარ და არა კატოსი!

— რამ გათამამა დღეს ეს ბიჭი, სულმთლიად ენად არ გადაიქცა!

— რატომ არ გათამამებდა, ინსტიტუტში მოქეუო დაუწერებოდა.

— მერე რა მოხდა, ვინ არ სწავლობს ახლა ინსტიტუტში! ავერ, ჩვენი კლარაც ეკ სწავლობს, მაგრამ ერთ ზედმეტ სიტყვას არ იტყვის.

— ისიც შენი გზარდილია, არა?

— გვეყოფა დახვეწება, — თქვა ანამ და წამოშვდა. ანას სხეულზე მობაქც და ისევ ამირბოდა და ასი გამბრეკ ხელი. ერთი შეხედვით ვერ იტყვიდი, რომელი ხელიდან გამოდიოდა მებრეკი ოქრო და რომელიდან ნაკლები, მაგრამ თუ დაკვირვებოდი, ადვილად შეამჩნევდი, რომ ვეცხლად სწრფად კლარას, ანასა და ნაზოს კალთები იქებოდა.

... სავაზის, ახალი მოდური ავეჯით მორთულ სასტუმრო ოთახში, მე და თუკუდ ფართო ტახტზე ვისხებიდი. ჩვენგან მოშორებით პატარა ბიჭს წყნარად ეძინა. თუკუდს ნებისმილის ძაღს ათავადა შეკრძობილიაზივის ხელთათმარების მოსაჯიკვად და თან სამუშაოდ ოშიმ დაღუპული შეილის ამბავს მიაშობდა:

— ორმოცდაერთ წელს წავიდა ფრონტზე ჩემი შავდა და მას შემდეგ აღარ გამოჩნდა. აქამდე შეიღებე ფეხი უფრო იმედინა იყო, მაგრამ ახლა იმედიც ვაწეხ. ცოცხალი რომ ყოფილიყო, ნანატრად წავიდა. აქამდე დამიგებოდა. ქე, რამდენი წელი ვარდა და მას მერე! 1943 წლის ივლისში შევიღე მისი გარდაცვალების ინფორმაცია. ტყეა უფროსი, მაგრამ მე არ შევარება და სანამ სული მიღია, მტერს არ ვთავაზობ.

— ცოტახნით თითისტიკარი შევარებოდა. ზედ ნართი დაახვია და შავი, ცოცხალი თუღები მომანათა.

— ამბობენ: ჩაის კრფაში თუკუდ ჩავიდინებოდა ვერავინ ჯობის მთელ ჩვენს სოფლებში.

— არ, ჩემი კარგო, — ოღონდა დაფიქრების შემდეგ მისასხლა თუკუდს, — მეჯობის მეჯობი არ დალოცვა—ნათქვამს. ზოგს მე ვჯობინ, ზოგიც მე მეჯობის. კლარა ნაცვალბაძის კარგახანია უკან მონატიკვა ჩაის კრფის ბავშვი ოსტაკი. კლარას არც ანა თავართქობაქც, შატკულია შევარდნად და ნაზო იწვიკრებელი ჩამორჩებიან.

— თუკუდ, ახლა აღარ ეგობის ჩაის პლანტაციით მუშაობა!

— არა, რომ მიმობიძღეს, ახლა ეკ არა, ოცი წლის წინათაც უმეტიკო პენსიაში ვასულა. ძაღისძაღად ვერ ამუშავებს ჩემი ხნის ქალს. ვეცხლად უფრო შრომას ამხუტუქებს კაცის დარღეს. შრომასა და სხეებზე ზრუნავს რომ არ მიღამ—მიიფინდებოდეს, აქამდე რა გამაალებინებდა შავლას დამკრებეკ დღეს.

— თუკუდ კარგად ვერანობი, რა ცცხლიც ტრიალებდა თუკუდს ეგულში, კარგად ვხედავდი მის მტროლ დაწებებზე წვილდ კამკაპა კრეცხელსაც, მაგრამ მაინც ბედნიერ ქალად ვთვლიდი.

— თუკუდ კარგად ვერანობი, რა ცცხლიც ტრიალებდა თუკუდს ეგულში, კარგად ვხედავდი მის მტროლ დაწებებზე წვილდ კამკაპა კრეცხელსაც, მაგრამ მაინც ბედნიერ ქალად ვთვლიდი.

— თუკუდ კარგად ვერანობი, რა ცცხლიც ტრიალებდა თუკუდს ეგულში, კარგად ვხედავდი მის მტროლ დაწებებზე წვილდ კამკაპა კრეცხელსაც, მაგრამ მაინც ბედნიერ ქალად ვთვლიდი.

— თუკუდ კარგად ვერანობი, რა ცცხლიც ტრიალებდა თუკუდს ეგულში, კარგად ვხედავდი მის მტროლ დაწებებზე წვილდ კამკაპა კრეცხელსაც, მაგრამ მაინც ბედნიერ ქალად ვთვლიდი.

— თუკუდ კარგად ვერანობი, რა ცცხლიც ტრიალებდა თუკუდს ეგულში, კარგად ვხედავდი მის მტროლ დაწებებზე წვილდ კამკაპა კრეცხელსაც, მაგრამ მაინც ბედნიერ ქალად ვთვლიდი.

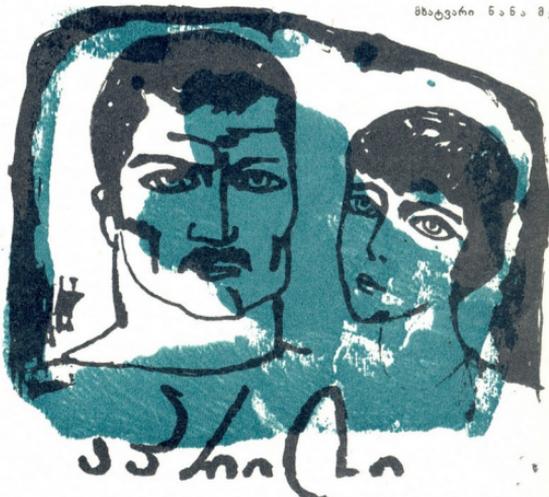
— თუკუდ კარგად ვერანობი, რა ცცხლიც ტრიალებდა თუკუდს ეგულში, კარგად ვხედავდი მის მტროლ დაწებებზე წვილდ კამკაპა კრეცხელსაც, მაგრამ მაინც ბედნიერ ქალად ვთვლიდი.

— თუკუდ კარგად ვერანობი, რა ცცხლიც ტრიალებდა თუკუდს ეგულში, კარგად ვხედავდი მის მტროლ დაწებებზე წვილდ კამკაპა კრეცხელსაც, მაგრამ მაინც ბედნიერ ქალად ვთვლიდი.

— თუკუდ კარგად ვერანობი, რა ცცხლიც ტრიალებდა თუკუდს ეგულში, კარგად ვხედავდი მის მტროლ დაწებებზე წვილდ კამკაპა კრეცხელსაც, მაგრამ მაინც ბედნიერ ქალად ვთვლიდი.

ქალიძანი

მხატვარი ნანა შესხიძე

საგუშაგოზე მერთალად მიზანდა მამხანაიანი კაცის სილუეტები კარგებში ჯერ ისევე ცნინათ მოიკაფა შექმნა სამწუბორი ხანი გადგვეთა. დამის პატრულმა გაიარა.

უფრო და უფრო მატულობდა სუსნი. ყველა დამისხელა, კარისკაცმა ხეს ახედა, — ტოტა ირებოდა მხოლოდ.

„რა ნელა გადის დრო!“ — ჩილაპარაკა თავისთვის ტანზე მივიდა მამხანა და ხელები მოსრისხა. მერე სავეტი ააზნაყუნა „სანამ უნდა ცვალოს ეს ხელში ადამიანი“. — გაიფიქრა მან და კონდახით წატყუნა მიწა.

კარგები თანდათან იბრუნებოდნენ რუს ფერს. მაღალი ფეხების ძირში ბრუნებდადგარებული ქვებეჭები გამოიკვეთენ. საიდანდაც მამლის ყივილი მოისმა. კარისკაცმა ცივი ჰაერი ღრმად შეისუნთქა, დანისლულ გორაკს მიაჩერდა. „ახლა ჩემს სიფეხლივც ყოვანი მამულები, დღემდამი საშუალო ფუსფუსებს, ნანას, ალბათ, ჯერ ისევე ძინავს“. ბოლო წერილი გაისინჯა: „ჩვენი ჰა სულ დაშრა, თვედან მიმატეს წაღი, შენი ეხსის ჰომარს რომ ვაღებ, რაღაცნაირი სიცარიელეს ვერძობ... თუთიპურიანება გაიფარიალა, კარისკაცმა ფიქრი შეწყვიტა, ახლა დანისხა, როგორ აფერხდა ყველა ფეხის ტოტიდან.

ვიღაცამ ჩაახველა და კარებიდან ჯერ თავი გაშოკა, მერე მახანაბოხურული სადღაც წაფრატუნდა.

ტყის თავზე ცა თანდათან გამჭვირვალე ხდებოდა, ნივამ დატკროლა. „საცაბა ხვდებიც წამო, ცვივიან დაძაბილზე“, — გაიფიქრა კარისკაცმა და ეცუფდებოდა ისინი, რადგან საბრძოლო ვარკიზიდან ნამუღამებზე დაბრუნდნენ.

ხიდან რამდენიმე გირანი ჩამოვარდა. ჰაერი საყვირის ხმად გააბო კარგებიდან თითო-ორწოდ აღამბოვრენ წულსხეობი მიშველი კარისკაცნი, საწყობორი ხაზზე ჩამწკრივდნენ. მიოდინდა სიარლითი გაუმართანენ, მძლავრად გაისმოდა ჩემების ხმა.

საგუშაგოზე ტლუფინმა გაიწვრიალა. კარისკაცმა მარხანაი აიღო. დომილმა გადაუზრინა სახეზე, ხომარ-ხომარად სუნთქავდა, „შინ დაბრუნებომა ბრძანება მოვიდა“, — უთხროს. დიმილი არ მოსიყულება, ისე ჩამოკიდა უწმილო, მერე დინჯად შეთავლიერა მამხანა, ჩემებზე დიხედა, მარხანავე ასეთნაირად შევლო თვალი, თითქოს პირველად ჩაეცვას. მოედინისავე გაიხედა, იქ ისევე ვარკიზობდნენ, ნაწყვეტ-ნაწყვეტად მოისმოდა მეთაურის ხმა.

საგუშაგოშიან წრდილი გაჩნდა, გაბრწყინდა ფიჭვის ცეწვერო. ზალახებზე რაოული აცემკივდა. მდინარის გაღმა მოღალატე არას ხებები კარისკაცებიერი ამავე იდგნენ. გრუსაფიხულის მზე ამდილოდა.

ღრდადარი ბენზონის სუთი გაფენილი აეტობუსში იტრება გრილი სიდი და თან მოაქვს გაზაფხულის სურნელი, აი, ისეთი, სოფლის ორლობებში რომ დგას ხოლმე აპრილი, ორიობებში, სადაც ერთმანეთს სიღამასუს ვევილიან აყავებული ნუშები და ალულები.

აქ არც ორიობა, არც თეთრი ნუშები.

ავტობუსი მაღალ სახლებს შუა ჩაქვილი ვიწრო ქუჩაზე მიდის.

ფანჯარას თვალს ვაცილებ. ჩემს წინ ღამაში ქალი ზის. ოღანე ფერმკრალი სასე, დიდი, ხვედინანი თვალები... თხელი სასაფხულო პალტო აცოცა, მახანაბისფერი. სწორედ ის ფერი, მე რომ მინდა დიდი ხანია. გვერდით მეჭობ კაცს მხრებამდე ძლივს წვდება და ღამაპარკის დროს ქვემოდან შესცქერის. წამით შეხედავს, მერე თვალებს ძირს ხრის, ხელჩანათას აწვალავს ღამაზე ხლებით.

კაცი მაღალა, მხრებანიერი, მარტის მუხს არ აღუთვავს.

— ლევან მასწავლებელი ვასოს? — ამბობს ქალი. — ამ ორი კვირის წინ დაგასფლავლე. ყველანი ვიყავი, ჩვენი შენ გვეკვდი მხოლოდ. შენი მისამართი არაფერი იცოდა.

კაცს გვერდით ჩემოდანი უდგას. ჩემოდანს ძირთან ყვივილი ტალახი მიხმობია. ასეთი ტალახი იმეტირს ივის. ქალს რისიფერი ფეხსაცმელი აცოცა, ნემსიერი წერილქუსლიანი.

კაცი ამ პასუხობს.

„ერთად სწავლობდნენ, ალბათ!“ — ვფიქრობ და თვალს ვაპირებ.

ავტობუსი გაჩერდა დიდი სახლის კუთხეში. პატარა ბიჭი კორიარდებს ქვილის ვიცი. იცოდა ასადებს ბიჭს დიდი ტალახიანი ჩაქვიანი აცოცა, მანისიული.

რადე საოცრად მიმინდა ტყეში წასვლა, ასეთი ტალახის ხელა ნახამოდა მიწაზე, ოღანე შეწვანებულ ბუჩქებში იტივს და ყორიარდების ძებნა წავალ კიდეც, გოგოებს ავავლებიათ.

— ლას დაბადების დღე იყო თორმეტში. იქვე შენ გვავალი ასე როგორ შეიძლება, გოგი აველა დაგვარებ... — საყვედურს ქალი აცოც მის ხელებს დასცქერის, რომლებიც ისე აწვალავს ხელჩანათის საცქეს.

ქალი განაგრძობს:

— ლა გათხოვდა, თურმე მანანას ტყეებში ჰყავს, ცისანას ქმართან გაყავს მოუსწრდა...

— სულ მე ღაპარაკობ! — ძალად იცინის ქალი. — შენე მითხარი რამე სიფულს როგორ შეეუბნე?

— რა მომავს — ძლივს ვეღირსე კაცის ხმის გაგონებას — ხუთი წლის გოგი მყავს...

ჩემდება.

— შენი სახელი დავაქრე...

ჩაველი ჰომართან აქვე ყვივის ვიღაც ბიჭი ყორიარდებს. იას, ითხის. გულგრილად ეუუებენ ვევიარებს. ბარც ტყეში წასვლა მინდა ზეითი ავალ და დიამატის სემინარისთვის მოვეწვამები.

სა სევდიანი ხმა ქვილია იმ კაცს...

80101111111111111111

იზა მაცაპარიძე

ფრიალური ჟურნალი ჩემი პარტიის საქმიანობის შესახებ

მიმდინარე წელს შესრულდა 75 წელი გამორჩეული ქართველი ისტორიკოსის, ეთნოგრაფისა და არქეოლოგის დიმიტრი ბაქრაძის გარდაცვალებიდან. დღეის დღემდე და ბაკრაძისა ქართველი ერის წარსულის შესწავლის საქმეში მისი მრავალრიცხოვანი მემორიანებიდან განსაკუთრებული აღნიშვნის ღირსია: „კავკასია ქრისტიანობის ძველ ქვეყნებში“, „ქართული პალეოგრაფია“, „არქეოლოგიური მოგზაურობა გურჯისტანს და აჭარაში“ და სხვ და ბაკრაძე დიდი საზოგადო მოღვაწე გახლდათ. მისი თაოსნობით იბრძოდნენ დაბრუნებული იქნა (1888 წ.) საეკლესიო-ისტორიული მუზეუმი, ხოლო მისი აქტიური მონაწილეობით ჩამოყალიბდა „კავკასიის არქეოლოგიის“ მოღვაწეთა საზოგადოება“ (1878 წ.). სწორედ დიმიტრი ბაქრაძისა და ამ საზოგადოების წევრობით. ჩატარდა 1882 წელს არქეოლოგიის მეცნიერებებთან აკადემიის დაარსება ვ. ყარაილისა და დიდი მოღვაწე ი. აგო იმდროინდელი საქართველოს მეცნიერულ ცხოვრებაში. ამ ყროლებში უმუშაობდა დიმიტრი ბაქრაძეც აქტიური მონაწილეობით.

გარდა აღნიშნულისა, დიმიტრი ბაქრაძე იყო ერთ-ერთი ორგანიზატორი ქართველთა შორის წერა-კითხვის გამავრცელებელი საზოგადოებისა მის მშობლიურ ურთიერთობის კვიბითა თერადილეობისა, კერძოდ ქართველი ხალხის ერთმოდინგანმანათლებელი მოძრაობის ბელადი და ლია ჰავეტაძესთან. დიდი ღონისძიებად შეუესაძინა აძლევდა დიმიტრი ბაქრაძის მეცნიერულ მოღვაწეობას დიმიტრი ბაქრაძე 1879 წელს, არჩევულ იქნა რუსეთის მეცნიერებებთან აკადემიის წევრობის კანდიდატად. ეს ქართველი მეცნიერის დავლის დიდი აღიარება იყო.

სახელოვანი მეცნიერი სამიღვაწეო ასპარეზო სრულიად ახალგაზრდა გადმოვიდა. 23 წლის იყო დიმიტრი ბაქრაძე, როდესაც მონიშნავდა რუსულ კურსელს „სოფოცლისმი“ და იბრძა მისი ისტორიკო-ფილოლოგიური, მაგალიტოლოგიური შესწავლებული ნარკვევი — „სურათი საქართველოს სივრცისაზე“. იმავედ (1851 წ.) ამ ბურსელს ა. ხანავევი და დიდი რუსი პოეტი ა. ნეკრასოვი რედაქტორდნენ. ეს კი მრავალმხრეობით ფაქტობა — „სურათი საქართველოს ცხოვრებისა“. დიმიტრი ბაქრაძე აღწერს მოგზაურობის ბიბლიისადაც კახეთში — თელავისაყენ. ის ერთ ცხელიად ერთად ცხენით მიეჭრებარება და ნაიღვლებად მიმობიურ სოფელ ხაშურში. დიმიტრი ბაქრაძე ქემშიანიტი ოსტატობით

აღწერს მგზავრობას, სოფელ ხაშურს და ხაშურელია ერთ-ერთ საეკლესიო დღეობას. იგი იბრძობა ოსტატობით, შეტანდა საინტერესოდ მოგვითხრობის მრავალ ციდა დაშობებს, ადაოს, ჩიუვებს; აღწერს ღვინის, იმეღვა პერსიანეთის ცოცხალ, მხატვრულ სახეებს. ნაშრომის წარმატებულ მეტყველებს ის ფაქტი, რომ XIX საუკუნეშივე ის ითარგმნა გერმანულ ენაზე, საწყობიზოდ, დღესადაღამდე ამ ნაშრომის ქართული თარგმანი არ არებობდა. ამგვარდ ვიმეტადონ მცირე წანიხს „სტყვნების საქართველოს ცხოვრებიდან“. კერძოდ ნაწევებს, რამდენიმე დიმიტრი ბაქრაძე ქართველ ქალღეს ახასიათებს.

„...წინურეს (და ბაქრაძის ხაშურდ მასბინდილი ქალიშვილია) თხომატი წელი უსრულდება. სილიამისი ის აწველა ხაშურდ დღესამანს სუჯობა მისი მშვენიერი ტანი, მოწილი წელი და აღვისიანად მოღვაწე დღე, დაეფული თვალბები ვისაც გნებებთ ქვეყანდ შუშის. ნინუჯა ზაღმუნად მირცხები და მირცხებილია, როგორც ვჟვალა ქართველი ქალიშვილი. უქსო ცაცი დვილიად ვერ ამიპედიბინეს მათ ხმას. თუკი პასუხი მაინც ავიცილებელია, ისინი შეტურნად ვესტებობი პასუხიბენ—თავის მჭერით, ხელებისა და სხეულის შობაობით. თვით შორეულ ნაშაჯვახეც აფრთხილად რიდი აქეთ ბუნდირება — გაიფიხი მათი ხმა. ამისთუგან საქურთა მათთან ძალიან ახლო ნაყნიბობა. მშვენიური სქესი საქართველოში მამაკაცებუ გაულებობი ცოდნითმოგაფიქრობია. ქალბებმა კაცებუ ზეგარდ მტეტი ივიან, სოფლის გოგობი კიბიხილობენ ხეუტელსა და მხედრულ დაწურელობას, რომელთა შორის არავითარი მხავსებუბა არ არის. ქალბის ხელწერა საქართველოში სრულიად განსხვავებულბია მამაკაციბა ხელწერებანსა. ქალიშვილინდევინ ხელსაყნობისა; რთვის, ქითვის და ქარგვის. შეუტანს ნინუეს მშვენიერი ხელები ნაკვებიბი, ოქრომწიდიბა და მარჯვლიტი ნაქარგი ქიბა. ამ ქისას ვინახავ, როგორც ნინუეს ძეირდს სარტყნიბან.“

წინო იმიოთი მოღვაწეობა, სოფელი მას ვერკავინ შედწერდა. მას სხვ და თვალბები აენთობენ, სხეული უნარნარბეს, პაუპა ტურქული მიმობედეღვლად დასრიალდენ, როცა თავის იმეობანდეს შორის მოღვაწეობამოლო დაგობმანეს.

ქართველი ქალბისი სიმღერებუ ძეღვლია მსუკდობისა. სახალხოდ ისინი არსად არ მღერობენ, თუ არ ჩავივლით ქალაქის საღერო-

ბიბს. მხოლოდ ერთხელ შეინდა სამუკდობის ური დამედო ნინუეს პანისთვის ხელწერებუ მოტი გართობი, თან ავგანს არწვედა და ხმადალა, მგარამ წერიალი, მგარანობიარე ხმით მღერობდა სიმღერას სიყვარულზე. ამ სიმღერასი ჩანდა მისი სამხრეთული გუნებაარე სული, რბილე აბრეშუმის წარწამებუ კი ბნწყნებულ მხარეობებები ვიღა.“

შემდეგ ქართული ღვინის აღწერისა და ბაქრაძე ზაზს უსჯამს მამაკაციბა დრბობისა. მასა და დღესდინა:

„...ქალიშვი სრულიად არ მონაწილეობინ მათს ღრბობასი. მაკიან ცოტას სეამენ. ქალიშვი თვალბებობად ენთიავ საეყვრებობენ მამაკაციბა სეთი უზომი სიმათობის. სართოდუნდა აღინიშნას, რომ საქართველოში ვერას-ვერის ვერ შეუბედის მთვარა ქალბს.“

ქართული ქალბის ტანსაცმელ-აკაზუმულობის შეტარების აღწერის შემდეგ და ბაქრაძე განაგრძობს:

„...სართოდ ქალბი სქები გემუნებანად იცხამს, ჩითის, აბრეშუმისა და თვით ატლავისი კაბებუც კი შეტარობი აქვთ დღისი გნებობით. კერგვა განსაკუთრებობი ემარჯვებობი საქართველ ქალბებს...“

„ქართველი ქალბები საუბრად სიმდიდრესი არიან. სწორი, მშვენიერად ჩამოცლილებილი სხეული და წერიალი, მოწილი წელი მქვით. თავი მათ ამ თვისკაციბს ქვემა აქვთ მიქვევლი და მოლოდინ საცოქებლებუ უნახატარა, მგარამ წინორი ტარებუბები, ამ კიდევ დაწულთ აქეთ, კურკულს მტენი გაველიდა ვიწკუნებობ და სცემო დაბა, წული ტკეპობით. სახე თვალური მოყვანილობის აქეთ, ცხვირი აბნტიკური, სოლი დენი, ნახორცილი თავი თვალები დაზურული აქეთ აბრეშუმისბინი ხშირი წარწამებობი და წარბებობი. საბოლო-ძელიდფერი ნაბი კანი მქტკალი, სუსტი ნათული უღავთ...“

ჰაერბტური ბალთი იზადვენ ქართველი ქალიშვილი მამაკაცებს. მათი მკვეცხი, სიმამტურერი თვალები, პაუპა, მარჯანფფერი სვედი ტარება, აალბებლი ღვინობი, მგვირი, გნებთ ადსახებ ხმა — დღესდინე ამბი იბმენი ნეტარბაბა, რომ თვით აწველბუ უტარბობდ და ცოც კაცბები კი სიხლბი დღვლბასა და დღვლბს წაწეხბს, როცა მათ უტყდნ, ბუნებთ ქართველი ქალბები ლაღი, მზიარობად და დამსტყპინი არიან, როგორც მათი მქმეუვარი იმეობენ. როგორც უწვე ვთვით, უქსო მამაკაციბან იმარტყებენ, ერთმანებთი შურწმელით ლაკაბაკობენ, ილიბმბან ოღნდე შესამწნევეად და ნაიღვლბად დაღინა ჩაუზრჯუმობად და როცა მამაკაციბა ხეღებანს, თვალბეს დაბლა სიჩიან თუკი მამაკაციბს კანიფერი ზრბახებებს ამწნევენ, მამბინ გონობანების უტარბობას, როგორც მშენებელი მუღები მონადირის დახამხმასისა.

შესავალი წერილი და თარგმანი
ზურაბ რაბინისა

დღეგამი, ჯორჯიანი(ღია) ბეზენას!

თუ დღეს ამას წვას და დავეთვა ვადარწმუნო, საუკუნეთა პარცელში გამოვლილი ქართული ენა ცოცხლობს და დღევანდლობს, ეს დიდი ილიას, აკაკის, იაკობ გოგებაშვილისა და სხვა ქართველი მოღვაწეების, ერისათვის თავდადებული ადამიანების ამბავია. ჩვენთვის მისი შეუღალავად გადმოცემა მათ სიცოცხლეს ფასად დღევანდით. ილია დღევანდის უძველესი შერთვის ვაქციური მხრებით დღემობდა ამოუღება და თავისი მახვლოვანებებით, სამართლიანი და მოამაგინებელი სიტყვის ძლიერებით აცამტკერებდა დღევანდის შენებულ და შეუწებულ მტრებს, მომავლიდნებულ ლახვარს სცემდა აუფილვარი უწყობისა და რვერსულ მისაზრებას, იცავდა და ავიოთრებდა ენის ხალხურობისა და სისადავის სამართლიან იუსტს, თავისი დაუცვრობელი პრძოლით ხელს შეუშობდა ქართული სიტყვის აღორძინებასა და აყვავებას.

ბრძენი ილია რომ ამბობდა „ჩვენი ვერაწოდებელი მიღლია საზოგადოება, ნაბჭვანად ქალაქი, საზოგადოების თავისი დღევანდითი ლაპარაკითა“, ეს სრულყოფილი არ არის გასაკვირი: მისი მიზეზი ერები ამბობდა იყვნენ ადამებანი, ერთნაირი შეგონების გადმოცემა და გაღვივების პირობები არ არსებობდა და, საესებით ბუნებრივია, რომ მცირე შეგონების მქონე ადამიანთა, იგაზსაზრებულ მდამბოთა, განსაკუთრებით, თავადისა, მწაწკარა, ბებრთა, ქალაქის ბ წ. „არისსოციატა“ ტინისა და ბულინი გადგვივრება ნიყური ნიდავის ქმნივება.

ის შავნიდნი დღის ირობისი არქიუს ჩაბარდა! დღეს, როცა ჩვენი ერებუბოტა მოწინააღმდეგე ქართული თვტრებებით, სკოლებით და სხვა კულტურულ-საგანმანათლებლო დაწესებულებებით, როცა ქართულად არის ამტკიცებულნი მტრება, რადიო და ტელევიზია, ერთი სიტყვით, როცა ქართული ენის აღორძინებისა და აყვავების საუკეთესო პირობები აქვს შექმნილი, დღევანდის უსატრეცილობა, დაუფესებლობა და მოოჯღობობა არავის გატკბება!

მეგრამ, სამწუხაროა, ვველა ასე როდი ფიქრობს ჩვენი ენას ზოგჯერ ჩვენზე არ ვაფასებენ!

მშობლის მტვერვლებს უღლებენ მისმეგლიობა აქვს ენის სიწმინდის დაცვის საქმეში. რაც დღესაც ამისი საქმეში იმას სწავლობს; რასაც ბავშვობაში შეუწევია, წმინდად დიდობაში ვუღარ მომოდის ხოლმე. ამასე უხედავნი ერ უნდა იყოს ლაპარაკი, მეგრამ, სამწუხაროდ, ბევრ მშობელს სწორდება ამ ამანაური ტემპარატების გასხვრება! ზოგი დღედა უკრავლებს აქედნე ბავშვის

წმობრივ აღზრდას, ცდილობს შვილი წყისკირი, ზრდილი და პატრიასნი გამოუყვას, მუსიკასაც ასწავლის და უცხო ენებაც. ეს ვველაფერი მართლმაც კარგია, მეგრამ იმას კი არ დაძებნა, ამანხივებს თუ არა მისი შვილი ქართულ ენას. ეს კი სამწუხარო და საგალალოა. მეგრამ უფრო სამწუხარო ის არის, რომ ზოგიერთი დღედა თვითორვე ამანხივებს დღევანდის და ბავშვის ცუდ მავალითს უწევებს.

რამდენი დღეა ეუბნება შვილს „მაროცხი“ უნდა გიყუიროო“, „წადი, იგლაკოო“, „წიწი, იაგაჯეო“ და განს ეს წერილობით და უუერადღებოდ ამასტკვებული ამბავია?

„სმებტანა“, „პოლესობი“, „კოთიქი“, „ბრუტალი“ და სხვა მრავალზე მრავალი ამეთი სიტყვა ხომ ჩვენი დღევანდის მტვერვლებსათვის ჩვეულებრივი ამბავია ამეთი სიტყვების ჩაბოლოებას არ შეეცდებოდნენ, არც „სპიჩკას“, „სტაქსი“, „მეცასი“, „პოლის“, „ლამბიკას“ და ქართულ ლაპარაკში ყოველ წუთს ხმარებულ სხვა მრავალ სიტყვებზე უფრო რამეს, რადგან ამასე არაიენ დიობს და ვველა, დღემდე და პატარანაც, კარგად იცის, რომ ქართულად მათი მხარება დღევანდის ამანხივება. და რაკი იციან, აღბათ დაფიქრებდებიან კიდე!

ჩვენი ქალიშვილები მომავალი დღეები არიან. თუ იმინი ასლვე არ დაუეცირდებიან თავიანთი მტვერვლებს, საეჭვოა, რომ შემდგ, დღობისას, წმინდა, ლამაზი და ძარღვიანი ქართული ილაპარაკონ და საქართველოს მომავალ თაობასაც მხრე კარგი მავალით უწვენინ, დღევანდის საქართველოს და პატრიასტების გრძობისა საუნერტო.

დასამაღალ-დასაფარება არაფერია: ზოგი ჩვენი ახალგაზრდა, ქართულ ხომ ამხიხივებს და ამანხივებს, საუბარში ნახევარ წინადადებას ქართულად იტყვის, ნახევარ კი რუსულად და ეს ქულტურული და განათლების ნიშანი ჰქონი!

დღევანდის დაფესება, სივერული და სიწმინდის დაცვა სრულიად არ უწინააღმდეგება სხვა ენათა ცოდნისა და პოეტიცემას. ვიყავს ეს არც ესმის, სწორედ ის არის უპულტური და ჩამორჩენილი! მშობლების მივაჯობაბა შვილებს სხვა ენებზე ასწავლის (განსაკუთრებით, ჩაუნერგონ რუსული ენის ცოდნის აუღელვებლობა) და ამასთანავე დღევანდის სივერული და სიწმინდის დაცვის საქართველოს გრძობაც გაუღვივონ.

რას მტავს ზოგიერთი ჩვენი ახალგაზრდის მტვერვლები, — არც რუსულია და არც ქართული! იმიო უნდა იოტყას, რომ რაღაც „მოღვრე“ ლაპარაკი კი შემიოღეს. ქალაქის ახალგაზრდო!

ბოი გრამბა ნაწულმა რაღაც უცნაური ქართული, მათი სიტყვით „თანამედროვე ენა“ დაამკვიდრა „სადაღე მუწინია“, „სადაღე ეს ტრევილია“, „სადაღე მტავა“, „სადაღე ეს იმას ჯობს“, „როგორმე ვიცი!“ (განა „როგორმე“ ამუწობა და წარსულში ითქმინა?!). „არ მარწობს ამის გაკვირება“, „დღეს ფორმში არა ვარ“, და სხვა მრავალი ამბობია.

აღლირი ნისახვედრია, რომ ეს სხვა ენებიდან შექმნილად თარგმნი, ქართული ენის მუწინა, მისი მასტრეცია გაუთავალისწინებლობის შედეგია. „ვაგაძარე“, „ამცხება“, „აგაბაზორე“, „ხზრხე არა ვარ“, „ამას თუ სტამს“ (ვითომ: ვინ დაიჯერებს!) და სხვა ამეთი უცნური ენის გამოთქმები, ცლიდა, ჩვენი დღევანდელი ენის დამანაგვიანებლობა.

ითოქმის ვველა იბილისელი მანდილოსანი და ქალიშვილი ამბობს: „მალაუ ქულტურზე ვეფერა“, „ფესსემული მალბეზე გავქო და დალბეზე?“, „ფესსემული ტრევე არა გავქო?“ საეცირებოა, რამე დაეწინათ ნაწმადელი ქართული: „მალაუ ქულტური ფესსემული მაცია“, „მალაუქსლიანია ფესსემული გავქო თუ დალბეულთანია“, „ტრავისტირანი ფესსემული არა გავქო“.

ვინ მოიაღებს, ზოგიერთი ცუდი მთარგმნელის „წყალობით“ რამდენი ქართული სიტყვა დამანხივდა, სიტყვატი ხომ უარეს დღემია საეცრნალო უწრელი მწილია ამასე დაწყირლებით ლაპარაკი.

ვევლაფერს, რაც ზემოთ ვთქვით და რაც უმადგილობის გამო არ ვგოთყვამს, ისიც ვიტყვამ, რომ ქართულ სიტყვას უნდა მომთელი ქართულისათვის შეუცრებებოდა და შეეცრა მასტრეცია წარმოიქმანა, ეს უცნურად არბილებს საერთოდ, ქართული ბევრა ძლიან მავალიდ გამოიოქმის და ქართულ ლაპარაკში „ველა“, „სიტყვა“, „სირვეისი“, „მოკლიდასი“, „ტურქობისი“, „იბილიასი“, „ნიკოქურისი“, „იბილი ზოლიასი“, „ველიდასი“, „ნამასი“ და სხვა მისათნების თქმა მხოლოდ პროციყოლო თვისანიწონებაა. გავისებნით დღეილიასი სიტყვები: „ქართულ ვლტყავს (თუ ბატონიან არ არის ნაწყოფი) მავ განსა ვლტყ კი გამოიოქმენებინა, ქ-ს მავ-რადე ხსულ შ-ს განმოსტყვა, მინამდინე ბევრჯერ არ გამოიოქმენებინა“, თუ ბატონიან არ არის ნაწყოფი! რას მამხერი სატირაა ჩაწყოილი! ჩვენი ბედნიერი დროის ადამიანნი იბდირონიდელ კუდაზმეცა აზნაურებს რომ დავმესავსინ, ამასე დიდი სირცხვილი რაღა უნდა იყოს!

ერთმანეთისათვის სახელობა და მამის სახელით:

9753

საქართველოს
საგარეო
მინისტროს
სამედიაციო
სამსახური

მიმართვა ქართული წესი რომ არ არის, ჩვენს ეურნალ-დავებებში, ეს ხშირად ირეკება. და თუ ჩვენი შრომებია ანერჯისმ გაუწვევს ამ სასარგალოანი სახეებებს, ცხადია, ამით დღიად შეუწყობიერებს ხელს ქართული ენის სიწმინდის დაცვის უაღრესად მნიშვნელოვან და კეთილმოიპოვებელ საქმეს.

ქოხრე დამბინჯებულ ღორშია მხარების აღკვეთასაც ნაკლები უნარადება ექცევა. ხშირად გაიფიქრო: „ზიან“ (ს-უნან), „გაბნებრდა“ (გა-მიზიანდა), „დავარდა“ (უნდა ითქვას: „წყვიცი“) დაიარადა ჩამოფლებული, გადმოფლებული, დღამიანს მომრეხებული რამისა შეიძლება; „და-განასა“ (დაგანასხვა), „გაზაინის“ (გაზანის), „მატრეტეს“ (შემატრეტეს), „ფიფიკაინი“ (ფეფი-ცება), ვფიციც), „ამანაფიბია“, „აგარფიბია“ (ამანაფიბია არიან, აგარფიბია არიან...), „ბავფი ბურის საყილად გაფიფი“ (უნდა ითქვას: „ავაგზაინი“). ვამფიბია იმისი შეიძლება, ვინც თხო-ულს და არ უმეცერ, აგრეთვე დატარლისა, დამწვევლისა)...

ბევრი მშობელი შვილის სახელის სწორად წარ-მოთქმას სულ არ აქცევს ყურადღებას, ფუტყან-ხმოწიან სახელებს და ი-ზე დაბოლოებულ უცხო წარმოშობის სახელებს ვერ არჩევს ერთმანეთისა-გან. ფუტყანხმოწიან სახელებს (გიორგი, აკაკი, ირაკლი, დიმიტრი და სხვ.) ფუტყისგან იკვლია ბრუნაში შემორჩება. ამ სახელებს უს ი ბრუნ-ვის ნიშანი არ არის და ამიტომ სწორი ფორმე-ბია: მოთხრობითი—გიორგი, ირაკლი, დიმიტ-რი, აკაკი... წოდებითი — გიორგი ირაკლი დიმიტრი აკაკი... მიცემითი — გიორგის, ირა-კლის, დიმიტრის, აკაკის... საამერიოდ, მცოდნე-ბია: ვიფორმ, ნოდარი, ანზორი, ვაზირნი, თა-მარში... რადან ამ უნასწავლ სახელებში ი ფუ-ტყისებულ არ არის, ბრუნვის ნიშანი. შეგლობა აგრეთვე წოდებითი: ვიფორმ ნოდარი... მიცემითი-ბი: ვიფორმ, ნოდარის... მოთხრობითი: ვიფორმ, ნოდარი... უნდა იყოს მიცემითი: ვიფორმ, ნო-დარის... მოთხრობითი: ვიფორმ, ნოდარი... წოდებითი: ვიფორმ ნოდარ... ბევრი მშობელი თავის შვილს, იმის მავივრად, რომ დაუძახოს: თაირ რეჯის ანზორი ძეხის: თაირი რეჯის! თამარი! ზურბის ანზორი... რაც არ არის სწორი.

დღიანებზე ბიარფახის არც ერთ ერს არაფერი გააჩნია. კერძოდ, ქართული ენის სწორების და-ცვა კვლეა ქართულის უწინდები მოგადაცხად. ახას წყაას და დღევანდელად ჩვენი წინა-პრების მიერ თვალისმინებით მოვიღი და ვაგ-რობისებრებული რქსთავილის სიტყვა ჩვენ შეუბა-ლოვად გადმოგვად და ასევე უნდა ვადაცვას მო-მავალ თობას. ეს კი კვლას, განსაკუთრებით კი ქალს — დედას — დიდ მოვალეობას და პა-სიანობასგვლისა აკისრებს.

ქალი, თუბის ბურჯი, შიღობის დედაც, შენც, ქალმშობელი, მომავალი დედაც, ქართული ენის ბედი-იბოლად, მისი მომავალი თვეებს შეგვანას და გულმუშაქტორიბაზე კვირია!

დღეღუბი, ვაუფიბიბიბიბი დღეღუბანი!

ალექსანდრე ბეგაშვილი

თოდ გამოიყენა გერმანული მოთიბე დამკვეთისა
ლტერი წყაროები, კომპოზიტორის უაღრეს-
მა მოტენა.

ამ ხანებში სამ სხვადასხვა ქვეყანაში მსო-
ფლოს სამმა უღელესა კომპოზიტორმა არ-
ხანულ სიმღებზე აიყვანა საოპერო ვანრი.
ესენი იყვნენ: ვერი — იტალიაში, ბიზე —
საფრანგეთში და ჩაიკოვსკი — რუსეთში.
ბუერი რა აერთებს ამ სამი კომპოზიტორის
შემოქმედებას, დღემდე ისინი არასოდეს არ
შეხებოდნენ ერთმანეთს და სხვადასხვა ქვეყ-
ნისა და კულტურის პირში იყვნენ. ეს საე-
როო კი იყო აღმართის უღელესა სოფიოელი
და ასეთივე უღელესი სერგილი — შთა მუ-
სიკა ახლობელი გამზარაიყო ყველასთვის.

ოპერა

(ადაგრძელება)

დღიდან ჩამოყალიბებისა, იტალიაში
ოპერამ იმდენად ღრმად გადაეფიფი
მთელ ევროპაში, რომ მის გავლენას თავი
ვერც მალავს ვერც ერთმა ქვეყანამ. დღითა
განმავლობის ეს გავლენა საბოლოო აღმო-
ვანდა, რადან აფერხებდა ერთგულნი მუსიკა-
ლური კულტურის განვითარება.

მათილაც, რიღმდეც უნდა თვლილიყო
ვახაჩიანებელი სიმღერის ოპერა ისეთ მა-
ღალაგანიორაგულ ქვეყნებში, როგორცაა
გერმანია, ინგლისი, საფრანგეთი! ამ ქვეყ-
ნების ფართო მსმენელს სულ უფრო და უფ-
რო ეღვიძებოდა სერვილი, ცხილა სცენაზე
თავისი ეროვნული აიფორი სპექტაკლები,
მოესმინა მშობლიური მელიოდები!

ეროვნული საოპერო კულტურის აღორძი-
ნისათვის მშობლა თავდაპირველად გერ-
მანიაში დაიწყო. ამ ბრძოლას სათავეში ჩა-
უდგა კომპოზიტორი კარლ შინკერი.
სწორად მან შეასხა ფრთები მოსკატის ოც-
ნების გერმანული ეროვნული ოპერის შემქ-
ნისათვის. ამ ოპერის კომპოზიტორმა უფრო
„ფრაიშუტიკი“, რაც ნიშნავს „ათავისუფ-
ლდნობის“ როგორც იქნა, გერმანულმა ხა-
ლმა იხილა თავისი თავი სცენაზე. მოსმენელმა
მშობლიური სიმღერები და ეცხვიან თავის
იპერა ეფერება უბრალო ადამიანების, გერ-
მანული გლეხების ყოფა-ცხოვრების უღელ-
ესა და ამით გადაკლია გზა მშემდებელ გლე-
ხებსაც. რა ეს ვისაყრია, რომ ევრო-
პეოპერებულ იქნა ეროვნული ოპერის კლა-
სიკოსადა.

ევროპის შემდეგ ეროვნული ოპერის გან-
ვითარების გზა განაგრძო შოპერი უღელესა
ვიჩინელმა კომპოზიტორმა რიჩარდ ვაგნერ-
მა. მისმა ადრინდელმა ოპერებმა აქტი-
რავა პოპულარობა. „ლოუნგინმა“ და
„ტანჰეიზერმა“, რომლებშიც ვაგნერმა ფარ-

„გემილერი მაგისტრო“ — ჟოაკინო რო-
სინი მე-19 საუკუნის დასაწყისში გაიყენა
იტალიელმა საზოგადოებამაც რისინის ცხოვ-
რებაზე მომზადებულ მჭიდროდ იყო დაეკ-
მრებული თეატრთან და ამიტომ რისინის
მუსიკალურ უფვარად იგი მისი მშობლი-
ვი მუსიკალური სახის მსახიობები იყვნენ, ისინი
ქალქიდან ქალქში გადადიოდნენ და წარ-
მოადგენდნენ პირდაპირ ქუჩების ან ღია
უღელესზე მართავდნენ. თან მუდამ პატარა ჟო-
აკინო ახლდნენ.

რისინი ოპერების წერა ძალიან ადრე და-
იწყო. 20 წლის ასაკში უკვე ავტორი იყო
რამდენიმე ოპერისა. არაფერებზე ნიჭთან
ერთად კომპოზიტორი სასწავლებლებში
და პროფესორული იყო. მის მელოდების
იტალიის ქუჩებში მღეროდნენ. რისინის
ამგვარი მომუშაობით გაიქცებულ ფრანგი
მწერალი სტენდალი აღნიშნავდა: იტალიაში
მუსიკოსის აღმართი, რომელიც ვაქტობით
ცხვის ღამბარაკებზე, ვიდრე ნაპოლენზე.
ამ კომპოზიტორის ვერ ოცი წელიც არ შესე-
რებულა!

სებოლად მოგაგადაც რისინი თანამემ-
დებელი, როცა ვენილიანი „სევილიელი
დღეღუბი“ შექმნა. ოპერა საოპერო მოულ
დროში დაიწერა — 13 დღეში!

როცა მოხუცმა ბეთოვენმა რისინის ოპე-
რა მოისმინა, ასე უღიზიანა, რომელიც რაც
შეიძლება მერე დაწერა. ეს იყო შეხვედ-
რა ეპოქის ორი უდიდესი ხელოვანი, რომ-
ელთადაც ერთმა უკვე დაასრულა შემოქმე-
დებითი გზა, მეორე კი მოზოდ აღსა იწე-
ვებდა...

რისინის შემდეგ საოპერო ვანრმა იტა-
ლიელმა დაკვიტორმა ვინილი. მან დაპირდა
თავისი ადრინდელი მად-იღერება და მხა-
ტრებლობა. იტალიურ თეატრში დღევანდელ

ღერდებისა და პრიმალიონების ბატონობის ხანა. ამას ეუ თავისნი მისი გარდა ყველაფერი არაფერად მიანდათ. მათ ჰიერეულობის ყველა უყიემნოდ უნდა დაიპირინებოდა — თვისი კომპოზიტორებიც კი. ეს იყო იტალიური ოპერის ნამდვილი კრიზისი. საიდანაც მას მხოლოდ დიდი კომპოზიტორი თუ გამოვიდოდა.

და ეს კომპოზიტორი გახლდათ „აფთაბერი“ ვაქტრო — ჯერზე უკეთი. არსოდეს მიღწეული იტალიურ ოპერის ისეთი აღმავლობისათვის, როგორც ვერდის დროს, თუ ვინ პირველად ოპერებს შექმნიდა ვერდი თანამამულებებს სავაერლო კომპოზიტორი გახდა. როგორც მოქალაქე და ხელოვანი, ვერდი იმ პერიოდში ყალიბდებოდა, როცა იტალია ეროვნულ-გამთავისუფლებელ ბრძოლას ეწეოდა. აღრინდელ ოპერებში ვერდი ასახავდა ხალხის პატრიოტულ სენსიტივობას და ამიტომ მას იტალიის ამუსიკალური პარიზილი“ შეარქვეს. მისი საგნული სიმღერა ერთ-ერთი ოპერადან — „გაუმარჯოს იტალიას“ თავისუფლების სიმბოლოდ იქცა.

მაგრამ დამთავრდა განმთავისუფლებელი ბრძოლა და ვერდომ, შორსმჭებრებულმა ხელვაგანმა, მუსიკაში ახალი გზების ძიება დაიწყო. დარწმუნებული იყო, რომ ამ გზების საიჭებლად თვისი ცხოვრებისათვის უნდა მიეწრაფა. ასეც მოიქცა, და იტალიურ და მსოფლიო საოპერო მუსიკისათვის დიდი რეალისტური ძალთ შექარა თუმა სოციალური ტრანსფორმაცია. რომლის მსხვერპლნი უზარალო, ჩვეულებრივი ადამიანები ხდებიან.

თითქმის ერთი წლის განმავლობაში შექმნა ვერდომ სამი ენისაგანდერი ოპერა: „არიგოლიტო“, „ტრაჯიკა“ და „ტრუბადური“. ამ სამივე ოპერის მთავარი მოქმედი პირები დაბალი ფეისი წარმომადგენლები არიან, რომელთა ტრაგედია სწორედ იმაში მდგომარეობს, რომ დიდგვარაინთა საზოგადოებას არ ეუფეთნიან. სასახლის მასხარა, ზედაცემული ქალი, მოხეტცი ბომა-ქალი, აი, ვინ არიან ვერდის ოპერების, გმირები.

ვერდის პირველ ოპერას — „არიგოლიტოს“ ზოგადი წარმებება ზედა წილად. სანტერესო ამბავი მოხდა მის პრემიერაზე: პერიოდის ცნობილი არის მელიდია ვერდის თავში მოექცა, როცა ერთხელ კონდოლითი (იტალიური ნავი) საღადა მიეგზავრებოდა. ისე გაიტაცა მელიდომ, რომ ლღინი წამოიწყო და სრულიად ვერ შეაჩინა, რომ მას აფროთივანებული მენაჟე ესმენდა. ეს არია ვერდომ თეატრში „არიგოლიტოს“ პრემიერის ბოლო წუთებამდე არ მიიტანა, რადგან არ უნდოდა ის პრემიერამდე ხალხში გავრცელებულიყო. მაგრამ ამაღ ცილობდა კომპოზიტორი: დაიწყო მეთოზე მოქმედება, პერიოდმა წამოიწყო თავისი სიმღერა და მასთან ერთად ამღერდა მთელი დარბაზი, მთელი თეატრი, მთელი იტალია!

ერთხელ. პარიზში ყოფნისას, ვერდი დავსწრო აღექსანდრე დიშოპ-შვილის ახალი დრამის წარმოდგენას. ეს იყო „ქალი კამელიე-

ბით“. კომპოზიტორი გაიყო ამ ნაწარმოების სისაღმე და ცხოვრებისეულობად. მან გაიყო, რომ ამ ნაწარმოებს სავფეხოდ დაედო ნამდვილი ამბავი, რომელიც თავს გადახედა თვისი დრამატურებს. მალე ამ სიუჟეტზე ვერდომ ახალი ოპერა დაწერა, რომელსაც „ტრაჯიკა“ უწოდა. რაც „ჩნდელიცემულ ქალს“ ნიშნავს. ოპერა იმდენად აღწეულებად ეფერდა, რომ პირველი დღეებისათვის სექტებელი ჩავარდა: საზოგადოებამ ვერ ახტია ვერდის, რომ მთავარ გმირად ზნედაცემული ქალი გამოიყვანა და თანაც ასეთი სუფარული წარმოდგენა იგი საოპერო სცენაზე „ტრაჯიკა“ ახალი იყო იმითაც, რომ მსოფლიოში პირველად სცენაზე გამოვიდნენ ჩვეულებრივი, თანამედროვე ტრანსცენდენტი, ყოველგვარი თანარაღობის მორთულობის გარეშე.

მაგრამ სულ მალე „ტრაჯიკა“ ისევ ვერცხვად იქცა იტალიაში და მსოფლიოს ყველაზე უკეთესად მუსიკალური ოპერა გახდა. „ტრაჯიკის“ „ტრუბადური“ მოქცევა ამის შემდეგ კი ვერდომ ეცვიებმა მთავრობის დაცვიობა დაწერა „აიდა“. „აიდა“ ქაიროში წარმომადგენის სუფესი არხის გასწვრივ საზეიმო ცერემონიაზე, სპეციალურად აგებულ თეატრში. ელვის სისწრაფით მიღწევა მისმა ჯალისებრმა მელიდომემა იტალიამდე. ნეაპოლში ეს ოპერა ქაიროს პრემიერად რამდენიმე ვერდის შემდეგ აფერდა. სახლის წინ, სადაც ადამიანური მატერია ცხოვრობდა, ერთ აღნი სასულე ორკესტრმა შესრულა ცნობილი მარში „აიდადან“...

მირა ზინხანდ
(გაერეობა იქნება)

ბარლი ბარისვილი

ზეიო მქდახისი

ეს ორი დღეა მოცვილი თილისს და მასსიმქლი სტუმრად ჩამოვიდეს. და ვერნომ — მანდ დარჩა რაღაცა თილი, რომელიც მისობის:

— ჩამოლი, მალე!

თითქმის ზედა ვიყო და უდებ დავშირი, დამხატრონა აქ სიმარტოვი, დანადგოლიანი, ვით მუძუს ბავშვი, რადგან თბილისში გული დავტოვი.

და ეს აქ ყოფნა არყოფნა მავსეს, ოცნება სევედის ძაფებით მამამს ვივაც მიუყება ისე, ვით ივაცს, სოფლის ძველ ქორებს და ცხელ-ცხელ ამბავს. მე მხოლოდ შენზე ღიქირი ვივსები და არ მაწუხებს სხვა რამ სრულებით. შიგ ყელში მიჭერს შემოიბისობა, ჩადგან თბილისში უნე მგუფლები. ღამე მთის წვერზე ჩამოთიონთა, ქარში მღერიან ხეები არის.

ჩვენ შეიძლება გავრეიკოთ ერთად, მაგრამ ერთმანეთს ვერავინ გავვიკის, და ახლა მანდა გვა გადმოვლახო, მომწყურებია დამილი შენი, ჩემთან ჩაოდენ ყოფილბარ ახლი, როცა დავწოროდი, ახლა ვიგარენი. მწამს, სოფლის ქორებს პირა აქვს ქვევრის, ამ გულის თათოვანებას, ამ გაუცემებას გაღიღღლებულს დარწმუნებს ბევრი, ბევრი ჩამოიბოლის გაღიღაკეცად, ბევრი კი იტყვის, რომ არ ვარ სულაც სოფლის და ხალხის მოქირანსულერი. აი, როგორღაც მღივს ჩამოცნულდარი და მუშობლებიც არ ვინახებულე. მაინც არ ციქვი, რას იტყვის ხალხი, რა ვქნა, ვერცხისობის ვერ მოვიცავე. მოვდივარ, ჩადგან გული მესაბის:

— ჩამოლი, მალე!

— ჩამოლი, მალე!

რწინ საქართველო ქვეყნი

წააღმსრუცე სიძველე

ადამიანის სიცოცხლის განანდრებელზე თავიანთი შესაძლებლობის აყვებდნენ გამოქმნილი შენებები და დიდი რუსი ფიზიოლოგი ი. პავლოვი ადამიანის სიცოცხლის ხანგრძლივობას 100 წელზე მეტი ხნით განსაზღვრავდა. და თუ ბევრი ვერ აღწევს ამ ასაკამდე, ამისი მიზეზი ადამიანს შეუძლებელი ზრალი, რადგანაც მთავარდროშიანად იგი უღივრად, რადუხოველად მსარგავი თავის თავს და ამით ხელს უწყობს ნაადრევ დასრულებას და სიბერეს.

ჩვენი თანამემამულე ი. თარნიშვილი ამბობდა: მტკიცედ გვჯერა, რომ საბოლოოდ დადგება დრო როდესაც ადამიანისათვის ამ წელზე ადრე სიცოცხლე სრულდება ანუ გარდაიცვლება.

ორგანიზმის ჭეშმარიტად და სიბერის პროცესების შესწავლისათვის თავიებურ მიდგომას მიიღობთ ქალის ორგანიზმში, რადგანაც ბიოლოგიურად ის არანაკლებ განსვავდება მამაკაცის ორგანიზმისაგან. ამის შესახებ დიდი რუსი მეცნიერი ა. ბოგომოლცი ამბობდა: ჩვეუფრთვეთ ქალის ორგანიზმის რთულ ევოლუციას—ბავშვი, გოგონა, დედა, მოხუცი; ეს პერიოდები გვეფორსდებ განსხვავდება ერთნაირსაგან როგორც ვარჯიშით იერთობ, ისე ფიზიოლოგიური და ფსიქოლოგიური მინაცვლებით.

ქალის მოქცევა 19—20 წლის ასაკისათვის მოხარული ან პერიოდში ხდება მისი ორგანიზმის ყოველმხრივი განვითარება მინიჭანი სეკრეტის ჯირკვლებისა და საკვერცხების მოქმედებით: ყალიბდება ქალი. შერე ქ, მისი ცხოვრების გარდამავალ პერიოდში—კლიმაქსის დროს, შესაშინება ბიოლოგიური ხასიათის დიდი რუსი, თუ ადრე ეს ძვინები ესმარება ქალის ორგანიზმის ჩამოკლებულობას და განტყველებით, ახლა პირქითა—ორგანიზმის აღრევასა და მოშლას გამოხატავს.

ზოგჯერ ქალს კლიმაქსის მოახლოებაზე ფიქროვს ქალის ზარს სცემს, ეს უსაფრთხო შიშია. გარდამავალი ხანა თავისი არსით ისეთივე ფიზიოლოგიური პერიოდია, როგორც მოწიფება, სიმწიფე და სიბერე. კლიმაქტერულ ხანას სიბერეებთან ამირებს ხანში შეჯავსს საკმაოდ დიდი პერიოდი. კლიმაქსის დაწყება ჯერ კიდევ არ არის სიბერის მუქმუხეტი.

კლიმაქტერული ხანა 45 წლის ასაკიდან იწყება და რამდენიმე თვიდან რამდენიმე წელს გრძელდება. ამ დროს ვლინდება: გუნება-განწყობის სრულყოფილი ცვლა, აღწევს-დობის მომატება, ძილის გაკლები, მესხივების დაკლები, ადვილად დილა, ხშირი წამებურებიანი, ფილიანიზმი, ქავილი, გულის ფრიალი, სისხლის წველის ლაბილითა, ძვალ-სასხარისა სისტემის დაავადება.

იმ ქალებში, რომელთაც მკაცრი ნერვული სისტემა აქვთ, კლიმაქტერული ხანა შეუმჩველად მიმდინარეობს. მაგრამ, ხშირი აბორტები, სქესობრივი ცხოვრების მოუწყობილობა, ორგანიზმის სხვადასხვა დაავადებანი, მავნე გესელები (თამბაქოს წვევა, ალკოჰოლი) ამინებენ კლიმაქტერულ

ხანას და ხელს უწყობს ნაადრევ სიბერეს. სტატისტიკური მონაცემებით ქალები უფრო დიდხანს ცოცხლობენ, ვიდრე მამაკაცები. 1926 წელს საბჭოთა კავშირში მოსახლეობის აბორტით გამოირიცხა: ახ წელს გადაცელბულთა შორის ქალი იყო 17,000, მამაკაცი—12,000.

„შრომად გეშნა ადამიანი“, და იგივე შრომა მისი დღეგრძელობის საფუძველი ვისაც ხელს იცხობის დიდხანს და სიბერეთს იყოს მუნს და შრომისუნარიანი, მან, მაკოლოს სიტყვებით კიბო ვიკეთებ, ზუსტად უნდა დავიფას შრომის, კვების, დასვენებისა და ძილის ყოველდღიური განბრები.

სიცოცხლის წყარო, შრომისათან ერთად, არის ნორმალური კვება. რაციონალური კვება ხელს უწყობს სიცოცხლის განანდრებლებას. აუცილებულია, საკვები შეიცავდეს: სრულყოფიან ცილებს, ცხიმებს, ნახშირწყლებს, ვიტამინებს, მარილებს, ამასთან ის უნდა იცვლებოდეს ქალის სხვადასხვა პერიოდის თავისებურებათა გათვალისწინებით.

საკუთარ ნეივითებათა და კრიტიზმების სისტემატური უმართობას საკვებ რაციონში იწყებს ორგანიზმის ბიოლოგიური ძალების შესუსტებას. მის დაუძლებლებს და ნაადრევ სიბერეს. თუ შინადასთან მანება რაციონისათვის, ზუსტდრები კვამ ცვალებული ხასიათს და—განსაკუთრებით 40 წლის შემდეგ, როცა ნეივითებათა ცვლა შედარებით ხუსტდება.

ამ ასაკიდან სასურველია, შევამცხროთ საკვებ ულუფით ცხიმები, ცხიმოვანი მკობრი, სხვადასხვა ნახშირები, ვიტამინები, ქოლესტეროლის შემცველი პროტეინები. კლიმაქტერული პერიოდის დასრულების ძირითადი საკვები უნდა იყოს: რძისა და ჰალბუნების ნაქარში, მცირე რაოდენობით ცხოველური ცილები, მცენარეული ცხიმები. საკვების მიღება კარბა 4 საათში ერთხელ; ვ. ი. დღეში 3-4 ჯერ.

სასურველია ავადმყოფს ვ. ნიკიტინის აზრით: უნდაის ასაკს მიღწეულთა ქალის თვეში ერთხელ უნდა ჩაატაროს ვ. წ. კანტკვირისის დედა, სადასრული ურჯოება გამოიწვიონ დასვენების დღე; რადგანაც მოხვედრებით რეცხვის სრული დაცვით შესული დღეღამეში მიიღობ 1 ლიტრი

რბე ამ 4 ჭიქა. მკონი, ამ 2 ჭიქა ვაშლი. იგივე შენდებლია აგრეთვე 600 გრ ზაქის ან 150 გრ თაფლის მიღება.

ნაადრევი სიბერის წინააღმდეგ ზრდილის ერთნაირი მკლავი სასულებლას ფიზიკური ვარჯიშები და სპორტი. ჯერ კიდევ ჩვენს წელთაღრიცხვამდე, ბერძენი მეცნიერები კიპოტრად და არისტოტელე აღნიშნავდნენ ფიზიკური ვარჯიშის უდამწველ მნიშვნელობას ორგანიზმის გაჯავებასა და სიცოცხლისუნარიანობის განმტკიცების საქმეში. მოხლოებით სახელმწიფოებელი ტკავილეთი მეცნიერი ავიცენა ამბობს: თუ ბავჯივლი ფიზიკურ ვარჯიშს, მაშინ არსოდეს არ დატკობდებ სამკურნალო სასულებლასა მიღებათ.

ფიზიკური ვარჯიშები დაღებითა მოქმედებს ქალის ორგანიზმის განანდრებლობაზე, მის ფიზიკურ სილამაზუზე და სულერ სიმხვევზე. აქსრინებას ცენტრალური ნერვული სისტემის მოქმედებას, თავის ტვინი უკეთ მარჯავდა სისხლეთ სტრემორღებას მინიჭანი სეკრეტის ჯირკვალთა მოქმედებას, ძლიერდება შრომისუნარიანობა, თავიანთ აცილებს ინფექციურ და არანიფექციურ დაავადებებს და, რაც მთავარია, ნაადრევ სიბერეს.

ქალის ორგანიზმის განანდრებლობისათვის გარკვეული მნიშვნელობას აქვს ნორმალური სქესობრივი ცხოვრებისა და მისი მოქცევის. ქალის სსაქესობრივ ორგანოებს სრულყოფილად ფიზიოლოგიურ ფუნქციონირებას მნიშვნელოვან მნიშვნელობას მას მამაკაცისაგან. ამბობს, რომ 17-18 წლის ასაკის ქალიშვილი ჯერ კიდევ მოუწიფებელია და ამ დროს ქორწინება სასიამოვნადრევი სქესობრივი ცხოვრება ადრე ფრთავს ქალის ორგანიზმს და იწვევს ნაადრევ სიბერეს. საფიციონი ფილასონობით ნორმალური ქორწინების ასაკე მიჩნეულია 20 წლის ასაკი. ამ დროს ქალი ჩამოკლებულა როგორც უკარა, ასევე ფიზიოლოგიურად დიდი ზოანის მოტკინია უმანსწორი ქორწინებაც, როცა ქალზე მამაკაცი 20-25 წლით უფროსია. ასეთი შეულებლას ორვე სქესობრივად ზღვრულ მანველებს და ცუდად მოქმედებს შინაშიკვლობაზე. ქორწინება მონაშეწილიად შეძლებლას ჩათვლით ის ვამაკაცი ქალზე უფროსია 3-5 წლით, ყოველშეშევაში მის საცხოვრებელ განსხვავება 10 წელს მაინე არ უნდა აღემატებოდეს. ასევე შეულებლას ქალის გათხოვება სწავლის პერიოდში საუბრათა მკლავის ხანდასრულებს გაგრძელებლას მნიშვნელოვან ტვირთავს ქალის ორგანიზმს და ხელს უწყობს მისი ძლიერ ნაადრევ გამოთვებას.

ზოგჯერი ქალი შეცვლობთ ფიქრობს, რომ სქესობრივი თავშეკავება სასიამოვნოა. პირქით, ნაადრევ და ხშირი კვარის თან სდევს ორგანიზმის ნაადრევი ცეკობა, ფსიკიური და ფიზიკური მოქანდებლობა. ხშირად ორგანიზმს კარავს წინააღმდეგობის უნარის ინფექციებისადმი და ამიღვლებს ნაადრევი სიბერის ნიშნებს. ცუდად მოქმედებს ქალის ორგანიზმზე ხშირი აბორტები. ამ დროს ნადრევდება ნერვული სისტემის პერიფორული დაბოლოებანი და ჩლუნდება სქესობრივი განბობა.

ადამიანის დღეგრძელობაზე დიდ გავლენას ახდენს დაღვინები ხასიათის ემოციები. რუსული ანტანა ამბობს: ადამიანს არა წლები, არამედ

წყუხარება აბერებსო. ცნობილია ღრმა განცდების, დიდი წყუხარებისა თუ სხვა უარყოფითი ემოციების გაღვივებით თვის სწრაფი გაჭარბავების, სახის დანატოკებისა და საერთოდ ადრე დაზარების შემთხვევები.

ჭაღის სიციცლის გახანგრძლივებისთვის ბრძოლა მოითხოვს მოწოდებებიდან სიბერედ ზომიერებას შრომაში, სწავლასა და უფრო ვგარ სამოღებებში. მთლიან ფიზიკური და გონებრივი შრომის შერწყმით დაიცავთ ჯანმრთელობას და გაიხანგრძლივებთ სიცოცხლეს.

თ. კარბოზია.

მედიცინის მეცნიერებათა კანდიდატი.

ქობულაძის
ქობულაძის
ასაკში

კანის ფუნქცია რთული და მრავალფეროვანია ის იცავს ორგანიზმს მეტაბოლური (მეტერი, შეხება, ტემპერატურის მოქმედება) და სხვა ზეგავლენისაგან. კანი გამოყოფილი ორგანოა (იგი ოფლას სახით გამოყოფის უფერო ნივთიერებებს), არის სხეულის სითბოს რეგულატორი, მნიშვნელოვან როლს ასრულებს სენსიტიური უტერტორ მონაწილეობას იღებს აირთა და ნივთიერებათა ცვლაში.

კანი მჭიდრო კავშირშია ადამიანის ნერვულ სისტემასთან და შინაგან ორგანოებთან. ამიტომ ის განსაკუთრებით მგრძობიარეა მოწოდების დროს, ე. ი. 14-16 წლის ასაკში. ამ დროს გავრცეებს უჩინოებათა მიწარმოვან და მათთან ქაღვლს, ქსოვიითი მემარათვენი დეკორატორი კოსმეტურის სარეკლებში. ასეთი კოსმეტური მოწოდებები ასაკში მიზანშეწონილია და ამოკლებს მათგან ზიანი მოაქვს.

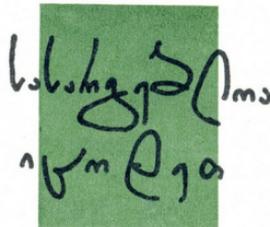
ამ ასაკში ზრდად ირღვევა ცხიმის ჭრეკვლების ფუნქცია (ცხიმი გამოყოფენ პირბი რაოდენობით და კანი ჩვეულებრივად მტედა ბრწყინავს), ცხიმის ჭრეკვლების სადნობრბე გაფართოებულა, განსაკუთრებით შუბლს, ცხვირისა და ქვედაბის არეში. ხდება სადნობრბეების დაზნობა, ეს კი კერძა მიკრობების განვითარებისთვის. ირღვევა ნივთიერებათა ცვლა, ამას მოსდევს მთელი რიგი გართულებები (ფერისმკაშლა, კონკრეტები, მილქმები), რომელიც შემდეგ წარმოებებს ტოკებს; ზოგჯერ კი, ჭრეკვლების მოქმედების დაქვეითების გამო, ეთარდება აქის სიმშრალე, ე. წ. მშრალი სეზობრბე. ამ დროს დაზნობრწყინვალეა ეცარება და ზეხულებს ანტიმედიკა, არ ჩანს ცხიმოვანი ადნობრბე, კანს დაკარგული აქვს ელასტიცობა და ეი-

თარდება ნაადრევი ნაოქები. ყოველზე ამის თავიდან ასაცილებლად სკორისა სმქურნალო კოსმეტის გამოყენება.

ასეთ შემთხვევაში უნდა ჩატარდეს ზოგადი და ადგილობრივი ხასიათის სმქურნალო მქურნალობა. ზოგადი ხასიათის მქურნალობა დასაყოფებულა პაროქნებაზე, ძირითადად ეს მქურნალობა მიმართულია, თბილი იყოს ცეცხის რეჟიმის სწორი შერჩენისაგენ, საყვენი რაციონიდან გამოირიცხოს აღმზენები. საშეულებები: ალკოჰოლი, ნიკოტინი, ყავა, შოკოლადი, კაკაო, ცხარე და ცხიმიანი სმქურნალო. კარგია ჭარბი რაოდენობით ჩიხის ნაწარმისა და ეტიმინების მიღება, კერძოდ, ეტიმინი A-სი, კარგია სმქურნალო ნიღბები.

ცხიმის ჭრეკვლის ფუნქციის გაძლიერებისათვის აუცილებულა ეტიმ-კოსმეტოლოგიან ჩატარაოთ სათანადო სმქურნალო მსახრის ჩამდუნეზე სეანსი.

მირი ხაჩაბაძი,
ექიმი კოსმეტოლოგი.

წერილ თვეებს მარლი რომ გამოაცალოთ, გარეცხვისა შემდეგ ნახვარი ან ერთი საათით ჩადვეთ წყალში, რომელშიც წინსწარი განახელი ერთი ჩაას კოჭი სასმელი სოდა.

ტყევის პალტის ღილი ადვილად რომ მიაცილოთ, ღილასა და პალტის შორის ჩაყოლები იხილი ქაღალდი. ღილის მიყერების შემდეგ ქაღალდი გამოაცალოთ.

შარვლის ნაყტი დიდხანს რომ შერჩის, დათოვლის წყენ, ცუდი პირდად ნაყტის მთელ ხაზზე წაესეთი მშრალი საპირი, მტრე გაღმობარტენი და დათოეთი.

ფაფურის ტურქელს ღაქა რომ მოსცილდეს, გარეცხეთ თბილი წყალით, რომელშიც წინსწარი ჩამდუნეზე წვეთი ნიშადურის სპირტი განახელი.

ჩანგლებს და დანებს მველ ლაქებს აცილებს ლიმონის წვენი, შემდეგ გაწინდებულა შალის ნაჭრით.

შალის ტრიკოტეჟი ახალითი გახდებდა, თუ გავრცეებს დროს წყალს დუშაბტებით გლიცერინს (ტრბი სუფრის კოჭი გლიცერინი 10 ლიტრი წყალზე).

საქართველო
საინჟინერო

ზამთრის დაღვრომასთან ერთად ჩვენს სუფრას თანდთან მეტი რაოდენობით დაამშვენებს გემრიელი კონსერვები, წიხილები, მარმალადი, შერატრები, კომპოტები ის ცელის ახალ ხილსა და ბოსტნეულს, ამდღრებს და მრავალფეროვან ხდის ჩვენს სუფრას ზამთარში. პროდუქტება დაყინსერების დროს სასარგებლო თვისებანი. რომ შეინარჩუნონ, განსაკუთრებულ გელისუფრით უნდა მოვეყოლოთ მათ დამზადებასა და შენახვას. ყველა წესით დაკონსერვებულა პროდუქტებმაც უი შეიძლება დაკარგოთ თავიანთი ყვებოთი ღირებულება, თუ ცუდად გააგებოდეო და არასწორად შეინახებთ.

სტერილიზებულ კონსერვებში კარგად იმარტუნებს გემოს და ყვებოთი თვისებებს, თუ მათ შეინახავთ სიგარალეში და იმ ადგილს, სადც მზის სხივები არ ხვდება, ამასთან თავს მჭიდროდ დუცავთ.

ზრდად მლაზობების ეტირბები გადარტერიოთელა ხილსა და კონსერვების პირამილებით, უნდა ეიცოდეთ, რომ ისინი უყვესმქმელად უყარებისა. მამ, რა მოვეტარებოთ არეკლამის-შეკვეთიებთან ვაჭარბის მუშეებში უნდა ისარგებლოთ კონსერვების ყარელო ჭიჭინებით და მაკეტებით.

წიხილები, გემინებოთი მდიდარი, ძვირფასი საყვებია ზამთრის თვეებში. წიხილები ყვებოთი ღირებულებას შესანარტუნებულად საქაროა ზოგჯეროთი საინტარტულკონფერია და დაეცეოთ. დაშეყვებულა წიხილის შენახვა თუახვილდ კარში. ამით ეცემა წიხლის ხარისხი, ამასთან ექმნება მაცენ მიყარობების შარქომქის საშრობება. ყვერითი წიხლის ზედმეტად არეკავს. წიხლი დიდხანს არ უნდა ვაეაქროთი დემმარტებულა წიხლის ვარტეში, ეს ამცირებს მის საყვერბოთი თვისებებს. წიხლი არ უნდა ამოილით ხელით, არამედ ასეილოდური ჩანგლით ან ხის კოეზოთი უყველა ზემოქმედი ეცება მარმალადის, მუკაბებისა და სხვა კონსერვების შენახვაში.

მასობრივი აზარი...

1963 წლის ოქტომბერში 24 წლის იაპონელი ქალი მასო ნონაკა საავტობილო კატასტროფაში მოკლა. სასწრაფო ოპერაციამ, რომელიც მასის ნაცხატის ერთ-ერთ საავადმყოფოში ჩატარეს, სიცოცხლე შეუნარჩუნა მას, მაგრამ ავადმყოფს ცნობიერება არ დაბრუნებია. რადღაც, მე თვის განმავლობაში მასო კომატოზურ მდგომარეობაში იმყოფებოდა და მას ზელოვრად კვებოდნენ. მდგომარეობას ართოდებდა ის ვაჭრებმა, რომ ქალი ფუნქციონირებდა.

1964 წლის 10 აპრილს ავადმყოფს მშობიარობა დაეწყო. და რადგან იგი ისევ გონდაკარგული იყო, სპეცირი შეიქმნა ექიმების დამხმარე, მავში კანრითული დაიბადა, მკვანა კვლავზე გასაოცარი რამ შედეგ მოხდა: როცა გოგონას დღის ვეჯდით დააწვენეს, მასთან აიყვანა იგი და ძუძუ მისცა. ასე გაგრძელდა სამი დღის განმავლობაში. მის შემდეგ მავში ბავშვი ვაჯავუნეს დედა კურგარობით ისევ კომატოზურ მდგომარეობაშია.

ზინა. შვიდავით ლეჟანდოვი

ცნობილი ზოოლოგმა, ფრანკოფონის ზოოპარკის დირექტორმა, გრემიუმმა თხოვნილი ში. მართა სახელგანთქმული კინოფილმების ჯიანა ლობობრივიდას. აღარ იხივას ლეჟანდოვის მანტა.

ლეჟანდოვის ტყავის ქერქში გამოწვეული მსახიობის ფოტოსურათებმა მკვეთრად გაზარდა პრეციოზული ნადირობა ამ იმით ცხოველებზე ზოოპარკის დირექტორის შიში, რომ მოდა საფრთხის წინაშე დაეყენებს ამ ლამაზი კატების არსებობას, საფუძველს არ არის მოუღებული.

ნარაგბით დიდირობა

გამოჩენილი ამერიკელი დირიჟორმა დინ დიქსონმა რეპეტრიციის დროს დაიზინა მარჯვენა ტბი და ზული. მიუხედავად ამისა, შესაძინადად ჩაატარა ბუთისოვის მთელი მისამ კონცერტი, ალევდა რა ნიშნებს წარაბებით და თვანებით კონცერტის დამთავრების შემდეგ, მუსიკოსებმა განახლეს, რომ ზუსტად აღტყვამენ დირიჟორის გრამისებს.

საბავშვო კაბარეთის რეორგი

ცხრა წლის იტალიელმა გოგონამ მარინა გრანდა მილანდენ გააფრინა საბავშვო კაბარეთი, რომელზეც მიაზერა თავისი მისამართი. ამ ცოტა ხნის წინათ, გოგონამ მიიღო ვარსკვლავის აბლომდებარე სოლოდანი პოლენურ ენაზე დაწერილი წერილი. მარინას მიერ გამოცემულმა კაბარეთშიმა გაღაფრინა 1200 კილომეტრი.

თუ შვირთაბას ნახათ...

ერთი ფინური გავითი ყველგოგონის ათავებს ასეთ ცნობას: „თუ ტექსტი შეცდომებს ნახათ, იტელისმეთ, რომ ის დაშვებულია განზრახ. ჩვენ გაზუბს სურს, რომ ყველა მკითხველს ასაიფუნოს, არიან ისეთი მკითხველები, რომლებიც მხოლოდ შეცდომებს ეძებენ და ტკბებიან, როცა ნახულობენ“.

რამოზ დაპარაკოზან ქაიბი სრავა

მანჩესტერში (ბრტანეთი) ფსიქოლოგის პრეფურმა კონ სკენამ ამასწინაი გამოაქვეყნა თავისი კვლევის შედეგები. კოვი ქალსა და მამაკაცის მეტყველების სისწრაფეს აკვლევდა

აღმოჩნდა, რომ 30 წამის განმავლობაში ქალი წარმოთქამს 80 სიტყვას, მამაკაცი კი — 50-ს. 60 წამის განმავლობაში ქალი—116 სიტყვას, მამაკაცი — 112-ს. ვანსავებზე უფრო შესამწევნიად დროს 120-წამის მონაცემებზე, მამაკაცი წარმოთქამს 152 სიტყვას, ქალი კი — 214-ს.

პროფესორი კოვი ამ მოვლენას შემდეგნაირად ხსნის: ქლებს უმეტესად მავებთან აქვთ საქმე და ამიტომ იტელულები არიან სწრაფად გამოხმარონ შეილებს საცქერელს და შეილოებებს. ეს კი თავის მხრივ „მეტყველების იარაღის“ უფრო მარჯვედ გამოყენებას მიითხოვს.

საშეგნო 80 წლისა

მულეპული 80 წლის ჩარლზ ბილის სამი სამეწიერი ხარისი აქვს. მან დაამთავრა ინგლისური და რუმინული ენების ფაკულტეტი, გასულ წელს კი — მათემატიკის ფაკულტეტი. ველაზე გასაკვირი ის არის, რომ სწავლა დაიწყო 10 წლის წინათ. 70 წლის ასაკში ეურნლისტებს ბილიმ ეს შემდეგნაირად აუხსნა:

— ვველაფერი დანაშავეე ტელეფება ტელეფიორი მანერვილებდა. გადღეებთა ისეთი მოსაწყენი იყო, რომ როგორც კი ჩართადნენ სახლად მივიდიდი. უსაქმოდ რომ არ მზეტეილა, სწავლა დაიწყო.

ალმასადრი სანიოელი

ტამოსენები

ორი მეფე — თეთრი და შავი, თვითელ მათვანს ჰყავს თავის კარი. თუმც ერთმანეთში ბრძოლა ღიდა, მავრამ არა ჩანს სისხლისა ღიდა.

რა ვეული, რომ არ აქვს ენა, წყრილა მით ვეისომს ჩეენა. (ირაზ)

(იკარდა)

ხან ჭიაა რქებანი, ხან — ბეული ფრთებანი. (იკ სიმუშრება)

არის თანხმობის ერთი ნიშანი, რა ნიშანია? გამოიყინა.

არც კიბლი აქვს და არც ენა, უსწაური იტის კტანი. (ირაქნი)

(ილიმუდ)

აგა, რაკა, აგა, რაკა, — სამისთია ხმარაკრაკა. (ალუქ)

თუმც ერთმანეთის ასლოს ჩნდებანი, მავრამ ჩინებნობს ვერა ხელებანი. (იხელავო)

გარეანზე ფერალი ფოტოეუბადები 6 N 8 ა 6 0 0 0 0 0

<p>რედაქტორი თეო აბაშმაძე</p>	<p>სარედ. კოლეგია: მ. ბარათაშვილი, ნ. გურგენიძე, მ. ქალანდაძე (პ. მტ. მღვიანი), ზ. კვაჭაძე, თ. ლაშქარაშვილი, ვ. ხირაძე, ქ. ხიხია-რულიძე, ნ. შალუტაშვილი, დ. შენგელაია (მხატვ. რედაქტორი), გ. ჭავჭავაძე.</p>	<p>საქ. კმ ცენტრალური კომიტეტის გამომცემლობა</p>
-----------------------------------	---	--

რედაქციის მისამართი — სულხან-საბას ქ. № 15. ტელ. 9-98-71. ფიზ. ფორმ. რაოდ. 1215. პერიოდიც დორ. რაოდ. 5.3 ხელმოწერილია დასაბეჭდად 10/VI/1-65 წ. ქალანდის ზომა 60x92. ტირაჟი 60 000. შუკე 2.75. ტუ 03343 ფასი 30 კაპ. საქ. კმ ცკის გამომცემლობის სტამბა № 1, ლენინის ქ. № 14.

ყოველთვიური საზოგადოებრივი-პოლიტიკური და მხატვრულ-ლიტერატურული ეურნალი „საქართველოს ქალი“.

Ежемесячный общественно-политический и художественно-литературный журнал «Сакართველი კალი».

Издательство ЦК КП Грузии.

მედიანოვა

3. ადამაშვილი

რომელი ერთი ჩამოვთვალოთ: ტანვარჯიში, კლამბურთი, ჩოგბურთი, კლარატი, ტყვილი სროლა, ფეხბურთის სპორტის ამ სახეობებს თავისი მიმდევრები ჰყავს ბიბლიოთეკის მე-4 საშუალო სკოლაში. მათ კეთილმოწყობილ სპორტულ დარბაზებში ნახავთ, პარალელურად, არაჩვეულებრივი სიყვარულით, დიდი მონდომებით, ზუსტი, დახვეწილი მოძრაობებით სრულდება უროულესი იდუალები, ისეთი, როგორც პირველთანრიგისებს და სპორტის ოსტატებს შეეძვრით.

აქ არ სწავლობენ მხოლოდ ფიზიკას, მათემატიკას, ლიტერატურას. აქ სხედენ იწრთენიან, იკვებენ, იღამაზებენ, რომ იყვნენ ჩინით მართლნი, ლაღნი, მზიარულნი, რომ იყვნენ გონებრივად და ფიზიკურად სრულყოფილნი.

სკოლას ტანვარჯიშის მდიდარი ტრადიციები აქვს, რასაც საქართველოს სსრ დამსახურებულმა მწრთენელმა გ. პაპაშვილმა ჩაუყარა საფუძველი. მისი ბელმძღვანელობით დაოსტატდნენ მოსწავლეთა რესპუბლიკური ასპარეზობათა ჩემპიონები ა. რაჭმელი შ. ძიძინაშვილი, ნ. კესაევა, თ. ავთიყაძე და სხვები. ოცი წელი გავიდა, რაც გ. პაპაშვილი მე-4 საშუალო სკოლაშია ახლა მის ახალი აღსაზრდელუბი ჰყავს. ახლა მისი საზრუნავია მოუმზადოს ახალი ცვლა რესპუბლიკის სპორტსმენთა არმიას ღიდ იმედებს ამჟამებს მწრთენელი ტანმოყვარეულებზე პირველთანრიგისებზე და ჰქუაყუასა და ლ. კალმახელიძე, სპორტის ოსტატე კარა ადამაშვილზე.

ნორი ფრენბურთელები

ზარმან დიდმნიშვნელოვანი შემთხვევა მოხდა სკოლის სპორტულ ცხოვრებაში მწრთენელმა თეიმურაზ ჟანჩაველმა 18-14 წლის გოგონები შეარჩია და ფრენბურთის პირველი კავციოლები დაიწყო. ეს გოგონები თანდათან ოსტატდებთან და ვინ რის, იქნებ ახლო მომავლში ზოგამათანი რესპუბლიკის ნაერები გუნდის შემადგენლობაში ვიხილოთ.

კლამბურთელმა ვაგებმა თავის მხრივ ისახედეს სკოლა. დედაქალაქის რაიონების მისწავლეთა ასპარეზობაზე მათ პირველობა ვახსაკურეს და თასიც მოიპოვეს.

გასულ წელს სკოლის ფეხბურთელთა გუნდმა ლენინის რაიონის სკოლებს შორის მეორე ადგილი დაიკავა.

14 ევრილს
ვიზიერსუნის
საკავშირს
ლლლ!

